

DIRECTOR:
Dr. AUGUSTIN POPA

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
BLAJ — JUD. TÂRNAVA MICĂ

INSERATE

Un șir garmond: 6 Lei. La
publicări repetate după

Unitatea

REDACTOR:
Prof. DUMITRU NEDA

ABONAMENTUL
Pe un an . . . . 200 Lei
Pe 6 luni . . . . 100 Lei
Pentru străinătate 400 Lei

Foale bisericască-politică — Apare în fiecare Sâmbătă

Momente

Din noaptea durerilor răsare strigarea nădejzii: Rourați ceruri! În vârtejul necazurilor ce se varsă peste noi ca puvoaietele apelor, învățat să ridicăm din nou ochii noștri la munții Domnului, de unde va veni ajutorul nostru. În mijlocul cutremului general, căutăm iarăși drumul spre stânca veșniciei... Rourați ceruri! — Zvon de glasuri ingerești ne aduce astăzi răspunsul: Pe pământ pace! — Dar nu este pace celor fără-delege. Așa zice Domnul atotțitorul. Așa simțim cu toții în năpraznica tulburare a zilelor. — Ingerul însă continuă: Mergeți la Betleem cu de grabă! — Cu adevărat, peștera din Betleem este leagănul păcii, și noi n'am știut. Acolo arde în văpaie focul veșniciei, și noi înghețăm în splendoile păcatului... Raiul s'a coborât pe pământ; și noi ne prăpădim pe cărările iadului. Până când?... Să mergem la Betleem cu de grabă: a venit Hristos, mântuitorul nostru! El va îndrepta pașii noștri în calea păcii și peste fața tristă a veacului va revărsa seninul fericirii.

Drumul Betleemului ni-l arată marile enciclice sociale ale Sfântului Părinte dela Roma. Ca rug aprins în pustie, arde în ele taina peșterii dumnezeiești, în mijlocul haosului și văltoilor lumii noastre. La lumina ei, vedem că am apucat cărări greșite. Înțelegem că singura alvie firească pentru râul vieții omenești, a singuraticului și a colectivității, este cea care duce spre marea veșniciei. Altfel toate izvoarele vieții omenești se pierd în pustiuri de nisip aprins, ori umplu pământul cu bălți și mocirle. Singură pacea lui Dumnezeu, răzimată pe dreptate și iubire, mai poate da lumii noastre ajunsă la răspântia morții și a vieții, liniștea și bucuria mântuitoare. Infrățită cu ele, mila și caritatea creștină trebuie să aline biciul mizeriei care izbește cumplit lumea rădăților noastre! — Să luptăm pentru a cobori acest program divin al Crăciunului în sufletele noastre și în așezările noastre sociale!

Am început și noi această luptă binefăcătoare: AGRU este armata păcii noastre. Pe steagurile lui e scrisă taina peșterii din Betleem. Programul lui social este acela pe care Sfântul Părinte l-a dat întregii lumi creștine. — Congresul dela Oradea a dovedit, cât de puternic este avântul și însuflețirea din rândurile lui. Iar urgia valurilor ce isbesc neconținut zidurile Sionului nostru arată, că regimentele lui trebuie sporite și întărite, în grabă mare și cu orice jertfe. Puterea lor va fi razămul păcii și progresului nostru. — Disciplina e tăria lui, iar arma: cuvântul. În adunări, de pe amvoane și, mai ales, în slova scrisă, poate în paginile unui cotidian curajos, va trebui să răsună dela margini până la margini porunca Betleemului: luptă sistematică, staționară pentru noua lume creștină! Pentru împărăția lui Hristos, împăratul nostru!

Crăciun trist

— Eclipse trecătoare și nădejdi de triumf —

de Dr. VICTOR MACAVEIU
canonic mitropolitan

Trist Crăciun!

Așa de trist, cum de mult nu ne mai aducem aminte. — Pare-că în vremea războiului mai era această lipsă de orizont, această perspectivă de mizerie și de suferință, așa cum este astăzi.

Icoana de astăzi a unui oraș?

Lucrări ce stagnează și fabrici închise, înghețate încă din vară. Șomeri, cu miile și zecile de mi. Funcționari concediați, cu sutele și miile, dela stat și dela instituții particulare. — Falimente de bănci și de negustori: altă serie de oameni puși în drum, fără de nici un ajutor. Cei rămași, funcționari și pensionari, neplătiți de luni de zile; cu creditele, la băcănie, la măcelar, la brutar, epuizate. Obiecte de oarecare valoare amanetate ori vândute. În casă nici o bucată de lemn, și afară o iarnă care începe dela minus 10 grade în sus. — Primăriile și Statul și-au isprăvit resursele de ajutorare pentru șomeri și săraci, iar caritatea publică, epuizată și ea, căci nime, și mai ales celce ar vrea să dea, nu mai are un ban!

La sate?

Mai este puțin grâu și puțin cucuruz, pentru pâine și mămăligă. Sunt vite în grajduri, porci și oi în ocol, pe cari le amenință însă percepătorul și execuția, pe care băncile sunt nevoite să o ceară. — Nu este însă un ban, pentru sare, pentru o litră de petrol, pentru un pachet de tutun ori o țigare, pentru achitarea unui impozit, ori pentru regularea unui schimb la bancă. Pentru că a ajuns cucuruzul la 18 Lei ferdela, vinul la 4—5 Lei și pentru că lefuri nu vin de luni de zile. (Preoțimea noastră nu și-a primit retribuțiile dela Stat de — 7 luni, dela 31 Mai!). Copiii dela universitate stau acasă, cu anul de frecvență pierdut, iar cei de la internate sunt trimiși la părinți, pentru că s'au epuizat și rezervele internatelor, și pentru-că părinții nu mai pot plăti — nu au de unde — taxele cuvenite.

Trist Crăciun! Fără de nici o perspectivă de îndreptare, fără ca „magii“ conducători de țări și cărmuiri, să știe spune un cuvânt sănătos de îmbărbătare, fără ca să știe da o îndrumare, spre ieșirea la liman.

Dimpotrivă! — În lumea întreagă nebunia înarmărilor nu cunoaște margini. Fabricile de armament lucrează, zi și noapte: numărul avioanelor de luptă sporește zilnic, retortele pentru producția gazelor sorțite nimicirii și asfixierii populațiilor sunt în plină funcțiune. Jumătate din bugetul Statelor se ırosește astfel. — Dușmănia și lacomia Statelor continuă. În răsăritul depărtat se încrucișează avioanele de luptă, răzbușue tunul și valurile aerului repercutază

până în Europa sgomotul bombardamentului și țignirile de flacări ale obuzelor ce explodează.

La noi în țară? — Se crede, că prin înjosirea preoțimii s'ar pute salva o situație bugetară grea, în vreme ce se găsesc bani suficienți pentru conservatoare de muzică și pentru teatre!

Intre noi înșine? — Sentimentul dragostei frățești, sentimentul solidarității omenești, al dreptății, al milei, al ajutorării deaproape, abia de se mai întâlnește ici-colo.

Mizerie materială, și mizerie sufletească, pretutindeni!

Și toate acestea — în anul 1931-lea al erei creștine, al nașterii Domnului, al scoboririi pe pământ a Impăratului Păcii!

*

Și totuși!

Isus Hristos s'a născut. Flul lui Dumnezeu s'a scoborât pe pământ. De aproape 2000 ani a început lupta împotriva întunerecului. De aproape 2000 ani lupta aceasta continuă... Și se va termina abia la capetul veacului.

Ni-se pare une-ori, în crizele prin cari trecem, că puterile întunerecului vor ieși biruitoare?

Nu, să nu desperăm!

Zile, ca și cele de azi, sunt prilejuri de încercare, sunt îndemnuri la încordarea tuturor forțelor noastre, spre a putea birui pe cel rău, pe cel viclean. Sunt eclipse trecătoare, în viața omenirii.

Căci învățătura lui Hristos este pentru toate vremurile, și prodovăduitorii ei se bucură în toate timpurile de asistența sfântului Spirit.

Deasupra Viflaimului sclipește mereu steaua, care a povățuit pe magii cei de odinioară. Și răsună înăă acordurile cântecului îngereșc: Mărire întru cele de sus, lui Dumnezeu, și pe pământ pace, între oameni bună învoire.

Vom lupta, vom suferi. Și vom birui! — Căci Hristos s'a născut. Hristos s'a scoborât din ceruri.

„Hristos pe pământ! Înălțați-vă!“

Nou șematism arhidiecezan. Noua delimitare a diecezelor și arondarea din nou a protopopiatelor, fac evidentă nevoia unui nou șematism. Ultimul cercular arhidiecezan ia măsuri precise și detaliate pentru alcătuirea lui. Un chestionar amănunțit cuprinde în 21 puncte datele ce se cer dela preoți, pentruca viitorul șematism să fie ıcoana completă și fidelă a arhidiecezei.

Nu trebuie să subliniem importanța deosebită a lucrării ce se pregătește. Credem, a-nume, că nu este un singur preot în biserica

noastră, care să nu înțeleagă rostul extraordinar al materialului documentar ce se culege cu acest prilej. Avem trebuință neapărată de el și pentru o bună îndrumare și administrare a bisericii, și pentru a putea avea o orientare în ceața viitorului, și pentru a putea organiza apărarea bisericii noastre în fața atacurilor ce ne copleșesc. — De sigur, pentru a corespunde scopului datele vor trebui să fie cât mai complete cu putință. Orice trudă și oricâtă umblare ar reclama culegerea lor pedantă și de absolută încredere, să nu o cruțăm: importanța cu totul excepțională a lucrării o merită cu vârf și îndesat.

În chip deosebit subliniem din partea noastră un gând care ne pare deosebit de important. Pentru a vedea situația reală a bisericii noastre, nu ajung datele cari ne privesc strict și direct pe noi. Trebuie să ne vedem în raport cu celelalte confesiuni, în mijlocul cărora trăim. Deci: date exacte și cât mai bogate despre ele.

Așa, de pildă, la p. 8 și 9 al chestionarului, credem necesar să se specifice numărul elevilor după confesiuni, apoi numărul elevilor cari frecventează singuraticile școli din comună. — La fel la p. 17: cum stau cu asociațiile religioase celelalte confesiuni din comună. — Ce vechime au parohiile celorlalte confesiuni (p. 16); date precise mai ales despre parohiile înființate după 1918. — Excepțional de important este să se dea date amănunțite și despre celelalte confesiuni la art. 12 și 19 din chestionar: ce situație materială au ceilalți. (Pentru ușurință aceste date din urmă se pot da la p. 21: Observări).

Și încă o dorință. Rațiunile cari silesc arhidieceza să-și alcătuiască în cea mai mare grabă șematismul, stau cu aceeași putere pentru toate eparhiile noastre. Avem absolută nevoie de un șematism întreg și complet al întregii noastre biserici. Care să se facă la fel, după forme și norme comune, în toate eparhiile.

Credem că acest lucru e mai mult decât posibil: e foarte ușor. Iar însemnătatea lui ar fi covârșitoare. Am vedea limpede ce suntem și ce putem. Și am putea răspunde repede și temeinic celor cari și-au făcut din a ne ataca singurul crez și rost al vieții.

Pastorale arhieresti

I.

I. P. S. pâr. Mitropolit Vasile arată care-i leacul boalei de azi a lumii: întoarcerea la Hristos și la Biserica lui.

Pastorala mănecă din cuvintele cu cari Ingerul a vestit păstorilor bucuria mare a nașterii celui mai presus de fire. Stăruie asupra însemnătății acestui praznic ce ne amintește taina scoboririi pe pământ a Fiului lui Dumnezeu, nemărginirea greșelii lui Adam, necuprinsa bunătate a Tatălui care își dă Fiul răscumpărare pentru noi, și dragostea lui Hristos pentru un traiu plin de necazuri și suferințe, pentru ca să treziască în credincioși încrederea pe care trebuie să o aibă cu toții în învățătura și în ajutorul Mântuitorului. După aceea continuă, în același limbaj dulce, pe înțelesul tuturor:

Iubiți Credincioși, Noi cu toții trăim astăzi zile foarte grele. Simțim cu toții greutatea lor. În lumea întreagă este criză mare. Țări din cele mai bogate, ca America, ca Anglia ori Germania, trec prin aceasta criză. Mii de fabrici stau închise, milioane de oameni duc lipsă de lucru, lipsă de pâinea cea de toate zilele, zeci de milioane de copii și femei flămâneză, în adevăratul înțeles al cuvântului. — Iar foamea este rău sfătuitoare. În inima celui flămând ușor prinde rădăcină ura față de deapropoate, ușor se încuibă îndemnurile și învățăturile celor răi, cari nu vreau să mai știe nici de frica lui Dumnezeu, nici de ascultarea de sf. Biserică, nici de ascultarea către mai marii lumești.

Și se pot socoti fericite puținele țări, între cari e și România noastră, unde totuși și cel mai sărac, poate încă să-și aibă o bucăică de pâine ori un codru de mămligă, câștigate dacă nu pe altă cale, dar cerșindu-le la porțile și la ușile oamenilor.

Și atunci voi, I. C., întrebați că de unde sunt, și care este pricina acestor zile grele și a acestor necazuri?

Și eu vă voi răspunde, că pricina relelor de astăzi se găsește tot în sufletele oamenilor. Că adecă nu avem numai o criză trupească, ci avem și o criză în suflete. Că năcazurile nu sunt numai cele trupești, ci și cele sufletești. — Eu vă voi răspunde, că a slăbit dragostea

deapropoelui, că a slăbit ascultarea de poruncile lui Dumnezeu și ale Bisericii, mai ales acum după războiul cel mare, care ca și un foc a trecut peste lumea întreagă. — Este adevărat, că focul acela a fost stins mai de mult, de câți-va ani încă. Dar paguba și ruinele, ce au rămas pe urma focului, cer încă multă vreme, ca să se poată reclădi casele zdrobite, ca să se șteargă urmele tranșeelor, ca să se întoarcă și să se așeze la loc liniștea și buna rânduială și în sufletele noastre.

Și să ne mai aducem aminte, că aceste năcazuri și greutăți de azi sunt, poate, și o pedeapsă a lui Dumnezeu. Căci prea ne-am încrezut în noi înșine, în puterile noastre, prea ne-am dat luxului și plăcerilor, prea am început a ne îmbuibă, și prea ne-am uitat, în războiu și după războiu, de datorințele noastre către Dumnezeu și către deapropoatele noastre. — Prea am lăcomit după bogăție, uitând că toate din lumea aceasta sunt deșerte și trecătoare, sunt „umbră și vis“, cum spune cântarea Bisericii. — În locul dragostei deapropoelui prea s'a înstăpânit răutatea și pizma, în locul dragostei lui Dumnezeu s'a înstăpânit păcatul și fărădelegile...“

Creștinii să caute, cu credința și curajul păstorilor, leacul la Hristos, păzindu-i poruncile și atunci de sigur — dar numai atunci — va înceta cea mai mare parte din relele ce bântuiesc astăzi omenirea.

II.

I. P. S. Valeriu al Orăzii îndeamnă la dărnice față cu Biserica și cu deapropoatele.

Răzimat pe bogate dovezi scoase din Sf. Scriptură, cărțile bisericesti și viețile sfinților, Înaltul ierarh le leagă de suflet eparhiilor săi să țină mai presus de toate porunca cea nouă și mare, porunca iubirii. S'o țină însă cu fapta și nu numai cu vorba. Ceeace vor și face aieva dacă nu vor da ascultare vrăjmașului nemului omenesc, care cearcă să vâre în suflete „ura, lăcomia, pizma, sgârșenia, sfada, necumpătul și toate patimile și poftetele rele“, și îi face să-și uite că au datorințe și față de sfânta biserică, străini și săraci, pe cari se cade să-i miluim, măcar că Dumnezeu pe cei ce fac

Foița „Unirii“

Ziua nașterii Mântuitorului

— Insemnări istorice —

de Dr. Nicolae Lupu

În ziua de 25 Decemvrie, creștinătatea dela un capăt al lumii la celalalt, prăznuiește amintirea zilei în care Domnul nostru Isus Hristos, pentru prima dată a respirat aerul rece care încunjură planeta pe care trăim — nu arareori fără a ne da seama de marele mister a cărui amintire o prăznuim în această zi —; Dumnezeu întrupat s'a arătat oamenilor, prunc plâpând în peștera umedă din Viflaim. Dar oare aceasta să fie într'adevăr ziua nașterii Aceluia care s'a pogorât din cer ca să ridice păcatele lumii?

În ceea ce privește anul, călugărul scit Dionisie Exiguus, știm că a făcut o greșeală de vre-o 4—5 ani; dar oare ziua nașterii să fi fost cunoscută cu precizie încă dela început?

Pe timpul scriitorului bisericesc Clemente din Alexandria († pela 216), după cum aflăm în scrierea sa numită „Stromateon“, unii susțineau că Mântuitorul s'ar fi născut în ziua 25 a lunii pe care Pachon o numește „a Egiptenilor“, adecă la 20 Maiu; alții ziceau că în 24 sau 25 a lunii numite „alui Pharmuth“, adecă

19 ori 20 Aprilie; iar Clemente însuși susține că Mântuitorul s'a născut cu 194 ani, 1 lună și 13 zile înainte de moartea împăratului Commodus (Vezi E. Ruffini, Chronologia V. et. N. Test. in aeram nostram collata, Romae 1924, pag. 126). Împăratul acesta a murit în 1 Ianuarie anul Romei 945; Mântuitorul deci s'ar fi născut la 17 Noemvrie anul Romei 751.

Cartea intitulată „De Pascha Computus“ și atribuită sf. Ciprian († 258), pune ziua nașterii Domnului, V Kal. Aprilis, adecă 28 Martie, în care zi — se zice —, că s'ar fi creat soarele (Vere credamus quod V Kal. April. secundum carnem natus sit Christus: in quo die probavimus solem esse factum [vezi G. Hartel, S. Thasci Caecili Cypriani opera omnia, 3, 3. Vindobonae 1871, 267]).

Sf. Epifanie, episcopul din Salamina († 403) zice că Domnul s'ar fi născut la 6 Ianuarie, iar sf. Ieronim († 420) ne spune că pe timpul său unii celebrau nașterea Mântuitorului la 5 Ianuarie (Vezi E. Ruffini, op. și loc. cit.).

Monumentele pe cari le avem astăzi despre sărbătoarea Nașterii Domnului, nu sunt mai vechi de veacul IV; dar fără îndoială că și pela sfârșitul veacului III se prăznuia deja, dar în apus, în ziua de 25 Decemvrie, pecând în răsărit în ziua de 6 Ianuarie, sub numele de „Arătarea Domnului“ (τὰ Ἐπιφάνια). Prin veacul IV și V, atât biserica apuseană, cât și cea răsăriteană începură să prăznuiască amândouă aceste zile,

și anume: la 25 Dec. Nașterea Domnului, și în răsărit și venirea Magilor; iar la 6 Ianuarie Botezul Domnului, și în apus venirea Magilor și minunea din Cana Galileii.

În colindele noastre populare putem observa că se face amintire și despre Nașterea Domnului și despre Magi, și despre minunea din Cana și uneori chiar și despre crearea lumii, (a soarelui) și despre păcatul protopărinților, ceea ce înseamnă că la popoarele creștine din cari s'a format sau cu cari a fost în contact poporul român au existat tradițiunile amintite mai sus. Aceasta o putem susține cu atât mai vârtos, știind că creștinismul s'a introdus în țările noastre deodată cu coloniștii aduși de Traian „ex toto orbe Romano“ (Vezi V. Pârvan, Contribuții epigrafice la istoria creștinismului Daco-Roman, București, „Socec“ 1911).

Sf. Ipolit din Roma († pela 236) și sf. Ioan Gură de aur († 407), susțin că Isus s'a născut în Viflaim în ziua de 25 Decemvrie, și tot același lucru îl susține „Calendarul Filocalian“, compus în Roma pela anul 336, și care este cel mai vechiu și cel mai sigur document despre ziua nașterii Mântuitorului. (Vezi L. Duchesne, Origines du culte chrétien, Paris 1920, pag. 272).

Astăzi însă mulți liturgiști și bibliști își pun întrebarea că — pe lângă atâtea păreri diverse —, cum de au ajuns creștinii din toată lumea să prăznuiască nașterea Domnului în

Întâlnind pe cel lipsit nu întoarceți fața de către dânsul: Este Domnul, care vă cheamă întru ajutorul fratelui”.

Alăturându-se glasului de indemn al Preafericitului Părinte dela Roma, pâr. ierarh Iuliu îndeamnă și din partea sa pe toți la ajutoarea frățească recomandată de Sfântul Părinte „pentru a șterge (în felul acesta) o lacrimă, a hrăni un flămând, a îmbrăca un gol, a ocroti un rătăcitor”; pentru ca pacea să se pogoare în sufletele tuturor.

IV.

Preasfințitul Alexandru al Lugojului reliefează învățămintele nașterii în sărăcie a Cuvântului.

Avântat și elevat, Preasfințitul Alexandru al Lugojului, după ce contemplează tabloul Nașterii celei de taină, e mișcat de semnificația profundă a privilegiului acestei fără seamăn și își îndeamnă fiii suflatești să se lase și ei, asemenea Arhierului lor, pătrunși de aceeași simțăminte ale milei față de nevoiași.

„Cuvântul lui Dzeu, scrie P. S. S. se naște în peșteră și învălit în scutece sărăcicioase, e culcat din partea Precuratei Vergure Maria Mama lui, în iesle. Nu se putea un fond mai sărăcicios pentru idilica scenă a intrării Domnului în lume. O grotă cu pereți despoiați de orice podoabă, o grotă săpată în pereți stâncoși, cu înfățișare aspră și primitivă. O grotă încălzită în miez de iarnă numai de răsufierea unor dobitoace, martore pasive ale acestei nașteri peste fire. Nici un așternut cald nu atenua durtatea solului învățat de asprimea gerului. Iar Domnul mării învălit în scutece sărăcicioase, oferite lui de o mamă lipsită de mijloace materiale și culcat, biată făptură neputincioasă, în asprul culcuș al ieslei. Unde sunt leagănele bogățiilor, făurite din metal nobil, din fildeş, încrustate cu nestemate? Unde sunt scutecele de mătase și purpură? Unde sunt odăile calde cu atmosferă dulce, parfumată? Unde sunt luminile orbitoare ale lampadelor din palatele potentatilor, ale regilor și împăraților, ca dovadă sau imbold, că s'a aprins în lume lumina unei noi vieți? Unde sunt banchetele festive, unde este bucuria sprințară, unde sunt cântecele vesele, unde sunt sunetele de altădată, de viori și fanfare, explozie de bucurii, că s'a născut un moștenitor, nădejdea viitorului familiei? Nimic din toate acestea...

Înțelegem deplin iubiiților fii, în lumina credinței noastre, gestul acesta extraordinar și nespun de măreț al Fiului lui Dumnezeu la intrarea sa în lume. El voia în același timp, împărțind și dânsul soarta celor umiliți, celor oropsiți ai sorții, să le ușureze acestora sarcina, să-i mângâie, să li-se arate frate întru mizerie și oropsire, alinându-le, prin însuș acest fapt al nașterii sărăcicioase, durerea crâncenei părăsiri și izolări în fața celor ce au din belșug din toate.

Totuși, fie-ne permis, ca înțelegând deplin gestul măreț al Domnului față de săracii popoului, să simțim viu în inima noastră compătimirea pe care a simțit-o Domnul față de ei din prima clipă a nașterii și identificarea cu soarta lor vitregă, și să căutăm din parte-ne a trage roade practice din această compătimire, sărind în ajutorul celor oropsiți ai sorții amare, a celor exilați din mijlocul desfătării vieții, a celor ostracizați de îmbuibarea potentatilor lumii. O câtă mizerie stăpânește, mai ales astăzi, în preajma și în jurul nostru! Câte sute și sute de inși n'au cu ce-și alina foamea, mai ales în iarna aceasta atât de grea și crâncenă, când criza pare că a atins culmea paroxismului.

Să căutăm, iubiiții fii, să alinăm din ceace ne prisosește, foamea acestor desmoșteniți ai sorții, al căror sinistru rânjet te întâmpină la tot pasul. Barem un codru de pâine va avea fiecare de întins acestor naufragiați ai vieții, cari n'au altă avere decât nădejdea, sau poate, că și-au pierdut-o și pe aceasta. Ne incumbă nouă să facem să li-se învieze cețile de nădejde, barem acuma, când prăzuim nașterea Pruncului Isus, care despoindu-se pe sine de orice tihnă și confort lumesc, la nașterea sa, dorește ca noi în schimb să întindem acest confort fraților săi întru mizerie și suferință, semenilor noștri oropsiți de necazuri și nevoi”.

V.

Preasfințitul Alexandru al Maramureșului, între altele, îndeamnă la organizarea Agrului în întreg cuprinsul eparhiei sale.

În cuvinte cumpănite și cântărite, Arhiepiscopul eparhiei de Nord reliefează însemnătatea soliei de bucurie, adusă de inger în noaptea întâiului Crăciun, solie potrivită și vremurilor noastre de necazuri fără nume, tâlcul ei fiind și azi cel de atunci și cel de totdeauna:

Paul Archambault — care să unifice spre un scop luminos eforturile latente dar disperate.

Prea clar scopul și prea pură ținta, ea slăbește privirea celor neputincioși sau orgolioși. Progresul tehnicii științifice a determinat o slăbire a credinței religioase, singura care închide în sine sensul vieții. Sute de scopuri mediocre și nedurabile au luat ființă, strecurând în rani noi neliniștea neputincioasă și stearpă.

Viața noastră publică încă oglindește fizionomia secolului, care în aceste momente, a produs dărâmarea economică. Criza e doar o lature a marelui tragedii morale care s'a petrecut tacită, provocând catastrofa cu largi repercusiuni în viața noastră socială. Demult început procesul distrugerii, — conducătorilor lipsindu-le duhul clarvizionului, — sprijinit pe tăria morală, care să oprească la timp prăbușirea, azi aspectul e trist și profund dureros.

Iată ce scria dl Pamfil Șelcaru în toamnă: „Pe drumuri de țară se întorc dela târg care încărcate cu produse nevândute, țărani merg alături de vite cu capul privind spre pământ, așa cum merg loviiți de soartă după un mort; când întorc capul să te privească au în ochi o aspră resemnare. Poți să-i scormonești; nu-i poți ispiti să-și spovedească amarul întunecatelor lor gânduri. Se adâncesc în tăcerea lor masivă, rău prevestitoare. La orașe alte fețe de oameni necăjiți. Al senzația unei mari, striv-

uitoare abandonări, al intuiția unui Stat ce se destramă lent, demisionează pe nesimțite din funcțiile lui firești”.

E icoana unei realități dureroase, care îndreptățește strigătul de mai târziu: „Iarnă grea, buget de mizerie și atmosferă grea de desnădejde, dar nimeni nu se trudește să descifreze semnele vremii”...

Se precipită întrebarea: Care ar fi scăparea? Și răspunsul: *reîntronarea sentimentului religios și întoarcerea la Hristos.*

Cu totul strein de directive, printr'o privire înăuntru și o revizuire a credințelor ascunse, cuvintele maeștrului George Enescu, într'un interview în „Rampa”, par așa de luminoase și atrăgătoare: „Nu sunt superstițios, dar cred cu ardoare în Dumnezeu. Sunt un mistic. Cel care crede orbeste ca mine se acumulează cu puteri necunoscute. Cel care crede se afundă într'o autosugestie în dumnezeire și armonia universală și duce cu sine un curent radiant care face ca evenimentele să fie dacă nu influențate, indulcite...”

Geniile întrec timpul, descoperind căile viitorului.

Demult căile pământului s'au îndreptat spre iesle sărace; — prosternare umilă a îngâmfatei omeniri. Și era demnă omenirea, căci noaptea peșterii învălta în pale de întunec pe Fiul Luminii.

lui Dumnezeu mărire și pe pământ pace. După desvăluirea sămburilor de veșnic adevăr cuprins în aceste două sugestii cerești (bunătatea, iubirea, puterea și înțelepciunea lui Dumnezeu; pacea răscumpărării noastre, pacea luminii cerești care ne deschide căarea ce duce la adevăr și viață, pacea grației curățitoare de orice întinăciune, pacea unirii noastre cu Cel de sus, pacea împăcării cu slujirea lui), înaltul ierarh trece la o nouă serie de considerații de natură practică și în nota momentului:

„Un alt gând — așa se dapână mai departe firul îndrumărilor pastorale — un alt gând, care se cere prins în cuvinte din prilejul acestei mari serbători a Nașterii Mântuitorului este apostolia pe care i-au făcut-o păstorii, cari s'au grăbit, ei cei dintâi, să-i aducă închinarea smerită. Sf. Evanghelist Luca ne spune anume, că, după ce „au cunoscut limpede graiul ce se grăiește lor de pruncul acesta” (2, 17)... „s'au întors păstorii mărind și laudând pe Dumnezeu de toate cele ce au auzise și văzuse, precum se zisese” (2, 20).

Această mărire și laudă alui Dumnezeu, de care „se mirau toți cari au auzise” (Lc. 2, 18), a fost o adevărată apostolie mireană, făcută oarecum din poruncă divină chiar la începutul vieții Mântuitorului, când așezările bisericesti în forma lor de mai târziu, așezări rânduite de voința Mântuitorului, nu luaseră încă ființă. Gândul ajutorului dat de elementul mirean la propovăduirea Evangheliei și la lăfșirea împărăției lui Dumnezeu pe pământ, s'a păstrat însă în biserică totdeauna și după instituirea divină a slujbei preoțești, rânduite anume în scopul acesta, socotindu-se acest ajutor, dat de bărbați și de femei deopotrivă, în toată vremea, de cea mai mare însemnătate.

În timpurile mai nouă, sprijinul acesta al mirenilor la lucrul de apostolie al preoților, care s'a dovedit nespun de folositor atât bisericii, cât și celor cari veniau să-l ofere, a început să se organizeze în asociații aparte, pentruca, în ele și prin ele, munca tuturor să fie mai bine închiegată și să dea rezultate mai bune. Astfel s'a ajuns și în biserică noastră la înființarea așa numitului A. G. R. U., o asociație a mirenilor bisericii noastre, care, deși are o vechime de abia doi ani, s'a dovedit a fi nespun de folositoare și cât se poate mai potrivită pentru întărirea în suflete a rânduiei de viață adevărat creștină, cerută de legea vest tă

Azi drumurile fără de prihană ale sufletelor pruncilor se îndreaptă spre Viflaimul de sus, purtând svon de slavă:

O ce veste minunată
Viflaimul ne arată:
Cerule strălucia,
Ingerul venia.
Pe rază curată...

Cântare naivă, dar care intuitiv pipăie adevărul, după care rătăcesc mințile înțelepților. — Să luăm pildă dela prunci!..!

Armenii catolici au patriarh. Scaunul patriarhal armeano-catolic din Beyrouth, vacant din Iunie c., a fost complinit în prezența alor 20 arhiepiscopi și episcopi catolici de toate riturile, în ziua de 21 Oct. c. Titularul: Sanctitatea Sa Avedis Arpirian, s'a născut în Turcia la 1856, a studiat în Roma, ajunge episcop de Kharphuth (1890), e surghiunit de Abdul-Hamid la Beyrouth (1905), trece de episcop la Marach (1911), de unde caută să se refugieze din fața ostirilor turcești (1921) dimpreună cu credincioșii scăpați de masacrul păgânilor. La nouă treaptă se ridică după ce împlinește trei ani în slujba de vicar patriarhal. — Deie Dumnezeu ca acest ierarh greu încercat să vadă cât mai curând reînvierea și înflorirea bisericii sale, care numără atâția mucenici străluciți!

de Mântuitorul. Cele două mari congrese ale acestei asociații, cel din anul trecut dela Sighet și cel ținut acum de curând la Oradea, au fost pentru oricine o dovadă hotărâtoare, că organizarea acestei mișcări trebuie dusă înainte cu toată puterea, întemeind celulele noi unde ele nu există încă, întărind și dezvoltând pe cele cari sunt.

La această muncă de strângerea rândurilor elementului nostru mirean, chemăm din acest prilej serbătoresc pe toți fiii buni ai Eparhiei Maramureșului, cerând Veneratului Cler să folosească toate mijloacele pentru a întinde rețeaua acestei organizări în toate parohiile și filiile ce-i aparțin. Timpul de acum, al feriei, îl socotim cu deosebire potrivit pentru această muncă de organizare și dacă greutățile materiale ale vremii par a putea fi socotite drept o greutate în calea unor realizări mai de seamă, poate că chiar această împrejurare, care favorizează nespun gândul unor înjghebări de acțiune socială caritativă, o lature din cele mai însemnate a asociației mirenților noștri, să ajute pe cei înțelegători, pe cari îi dorim, cât mai numeroși în toate părțile Eparhiei, la ținta dorită.

De încheiere se înculcă atât clerului cât și turmei credincioase, alergarea, prin rugăciuni fierbinți, la Maica Precurată, ocrotitoarea puternică a binecredincioșilor.

Sărbătorirea d. Octavian Goga. Din prilejul împlinirii alor 50 de ani de viață, Societatea Scriitorilor Români, Academia, Parlamentul și toată lumea românească înțelegătoare, ridicându-se peste orice alte considerații, a sărbătorit în această lună de încheiere de an, pe poetul Goga.

Crescut într-o pronunțată atmosferă literară — mama poetului publicase și ea versuri în tinerete, — vlăstarul familiei preoțești din Rășinari duce cu sine și în liceul maghiar din Sibiu preocupările de acasă, scriind chiar, pe la „Familia” lui Vulcan și pe la „Tribuna” sibiană, încă dela vârsta de 15 ani. Eliminat din Sibiu, trece în clasa VIII la liceul brașovean, ca să continue la universitatea pestană firul concepției de sănătos și robust naționalism, căreia îi va da expresie, lapidar și fulgurant, în strofele-i răpitoare, de atunci și de mai apoi, rămânând în poezia românească, — vorba unui admirator, — glasul inspirat al Ardealului nostru.

Ne alăturăm cu sinceritate la mulțimea celor ce sărbătoresc pe cântărețul pătimirilor purificatoare, premergătoare desrobirii celei mari, sfinte și definitive, aducând și noi tributul de cuvenit omagiu celui ce cu atâta pietate și neîntrecută artă a știut să nemuriască și pleiada unor „Precursori” vrednici de stima tuturor celor de bine.

Sufletul și știința medicală

Pe la noi se mai află încă absolvenți a cutărei facultăți indigene de medicină cari cred că fac pe teribili când îți spun cu ifos că ei nu pot crede în existența sufletului și în influința lui asupra trupului, pentru că încă n'au avut fericirea să deie cu cuțitul de el cu prilejul autopsiilor. Medici serioși însă recunosc drept principiu al științei medicale mai nouă axioma: Întru început nu era materia ei cuvântul, spiritul; cum își încheie, în nr. din 11 Oct. c., al lui „Schönsare Zukunft”, un foarte judicios articol, Dr. med. Hans Püller, care dă expresie convingerii că trebuie să vină în curând o vreme când va reinvia credința în valorile spirituale și se va dărîma colosul legiuirilor de astăzi, clădite pe temelii materialiste.

Idealul său medical este: „Jatros philophos isótheos”, medical credincios, medicul în mare măsură preot-filozof. Asta cu atât mai vârtos

că postulatele moralei a trebuit să fie recunoscute din nou a fi totodată și ale igienei, întru cât e lucru dovedit deja că nu trebuie să fi aszet pentru a să înțelegi și să urmezi porunca tot atât de igienică, pe cât și de morală: nu-i iertat să fi sclavul simțurilor, al foamei, al setei ș. a. Sau cum zicea sf. Pavel: nu-i îngăduit omului să-și prețuiască pântecul drept Dumnezeu. Scâlțile reci, torturile îndurate benevol pentru a satisface îndrumărilor nu știu cărui „sistem” de imputare și câte alte eforturi moderne sunt mai strășnice decât mult hulițele cazne medievale. Să înțelegi numai morala creștină și s'o trăiești. Și bine îți va fi. Cum zice Bier în „Cugetările unui medic despre medicină”: „Psihoanaliticienii de azi ar fi cu totul de prisos, dacă toți am fi catolici buni și evlavioși și dacă istericii dintre noi ar asculta de preceptele unei preoții acasă într'ale psihologiei practice”.

Motivul: sufletul e o realitate ce nu poate fi scoasă din combinațiile medicale. Mai mult: sufletul are primatul asupra animalicului și vegetativului din om. Ceeace ne mai spune ceva: igiena nu poate fi nici când scop în sine. Neamurile nu pot fi ținute în viață numai prin igienă. Românii aveau cele mai excelente aranjamente igienice tocmai pe timpul prăbușirii lor din partea unor popoare ce nu puneau pond deosebit pe îngrijirea trupului, erau însă pline de însuflețire și de dorul înfăptuirilor mari, anevoioase.

Dr. Püller stăruie asupra înrudirii, în limba germană, dintre cuvintele: „Heilen” și „Heilig”, lăsând să se înțeleagă datorința medicilor de a se nevoi să le realizeze înțelesul n'insuși viața lor doctoricească. Și ce alta am putea dori noi dela medicii noștri, decât să le recomandăm spre meditare și urmare înțeleptele constatări și precizări ale tovarășului lor întru știința și practica medicală?

Marin Barbu-Bănățeanu

Dela suflet la suflet. Postul Crăciunului din acest an a fost, parcă, mai bogat în strădanii și în roade duhovnicești, ca altele, din alți ani. Am încrestat eforturile și rezultatele de această natură întru cât ni-s'au adus la cunoștință. Și caută să constatăm cu deosebită bucurie că răbojul nostru nu-i încheiat.

Așa, din Ciocărlăul eparhiei de Nord aflăm că pâr. canonic L. Vida a ținut aci misiuni populare cu profunde rezonanțe în lumea conștiințelor. S'au mărturisit și cuminecat 921 de inși. Tot atunci au fost primiți sărbătorește 134 de inși în Reuniunea mariană. — Apostolie la fel a săvârșit pâr. Octavian Popa din Făgăraș, în parohia Hurez din Arhidieceză, pe cei amorțiți desmorțindu-i și pe cei buni întărindu-i și mai mult pe calea cea bună. Reuniunea de misiuni lugojană înregistrează și ea mângâietoare succese misionare în Zorlențul mare (Iacob Nicolescu) Peșteana (Petru Berinde) și Șanovița (Dr. Nicolae Brânzeu).

Și fiind vorba de lumina și căldura împrumutată dela suflet la suflet, nu putem uita nici conferințele aranjate, tot în acest răstimp al postului, de Reuniunea „Sf. Maria” a femeilor române unite din Cluj. Cuvintele cumpănite, inspirate de cel mai curat idealism, al conferențiarilor (pâr. Ion Agârbiceanu, pâr. Simeon Chișiu, prof. univ. Alex. Borza și pâr. Jager), au picurat în inimi și minți ca ploaia biblică pe lână.

Viața e mișcare. Așa stând lucrurile evident că fermentații ca cele de mai sus ne umplu de cele mai bune nădejdi. Cu Dumnezeu, înainte, pe calea apucată! Și încă cu avânt potențat, în cadre tot mai largi! Vremurile cer doar' apostolie conștie, întrepridă.

Pentru dreptate

Rugarea AGRU-lui către M. S. Regele în cauza nedreptății ce se pregătise bisericii noastre în bugetul pe 1932

Marele congres al Agru-lui, ținut la Oradea în 21—22 Noemvrie c. a. fost măhnit și revoltat de fărâdelegea ce se pusese la cale împotriva bisericii noastre. Mulțimea s'a ridicat într'un glas, cerând vijelios dreptate, în fața reprezentantului ministerului instrucțiunii și cultelor. Atâta însă nu a fost de ajuns. A hotărît să se facă intervenții la guvern și la Regele țării. Comitetul Central al AGRU-lui a împlinit, curând după memorabila adunare, această dorință a mirenților noștri, cari au dovedit încă odată cât de adânc simt durerile bisericii. A trimis, anume, dlui Primministru N. Iorga un memoriu mai lung, limpede și energetic, cerând respectarea drepturilor noastre, și altul M. Sale Regelui, păzitorul dreptății și legilor țării. Pe acesta din urmă îl reproducem în întregime, ca pe un interesant document al vremurilor, când numai cuvântul Suveranului a mai avut darul de-a ocroti legea și dreptatea în țară.

Majestate,

„Asociația Generală a Românilor Uniți” (AGRU) a ținut în zilele de 21—22 Noemvrie a. c., la Oradea graniței pe veci tăiate în apusul țării, un congres înălțător de suflete și de mândrie românească.

Cu măhnire a aflat însă congresul soarta tristă ce se creiază preoților prin nouile prevederi bugetare: dela ei se cere o jertfă mult mai mare decât dela alți slujbași ai țării, și mult mai grea decât s'o poată suporta. Intradevăr cu 800—1190 Lei, cât va fi plata lunară a unui preot român unit, este cu neputință să trăiască familiile cari au fost în trecut mândria Ardealului și sunt și azi o mare nădejde de viitor. — Adunarea a socotit că neamul românesc, crescut în umbra altarului, nu poate umili în acest chip pe proprii săi părinți sufletești și nu-i iertat ca țara românească să zădărnicească în felul acesta activitatea bisericii, atât de necesară mai ales în actuala involburare și întunecare a sufletelor, copleșite de greul vieții.

Cu durere nespună a aflat apoi AGRU că nici preoții nu vor fi puși toți la jertfă frățescă, ci preotul unit va trebui să poarte cruce mai grea decât fratele său ortodox, primind abia a treia parte din salariul acestuia. AGRU se ridică cu toată tăria împotriva acestei degradări a Bisericii Unite, care a înscris pagini nepieritoare în istoria neamului românesc, pentru fericirea căruiia împlinește și astăzi o misiune din cele mai binefăcătoare. Mândră pe trecutul său și conștientă de dreptatea sa, Biserica Unită cere să fie tratată de către stat pe picior de perfectă egalitate cu Biserica Ortodoxă din Ardeal, cu care a împărțit în trecut aceeași pâine a durerii și împlinește astăzi aceeași apostolie a credinții.

De aceea AGRU, neclintit în dragostea față de Tron, roagă pe Majestatea Voastră, pământul dreptății și al legilor, ocrotitorul cultelor tuturor și nu al unuia numai, să se milostivească a face dreptate preoților care vrea să fie pusă la jertfă pentru țară împreună cu toți ceilalți slujbași — și să facă dreptate Bisericii române unite, care cere să fie tratată la fel cu Biserica Ortodoxă din Ardeal.

În nădejdea că M. V. nu va îngădui să se înscrie în istoria țării o pagină neagră și o va feri de agitații primejdioase, rămânem ai M. V.

Oradea, din congresul general al Asociației Generale a Românilor Uniți, 22 Noemvrie 1931.
cei mai devotați fii

s. s. Prof. Dr. Alexandru Borza
p. secretar general.

s. s. Prof. Dr. Iuliu Hațeganu
vicepresident.

Cețiți și răspândiți „UNIREA”

Idei perimate

— La aberațiile zilei —

de **Gavril Todica**

— „Nu e paradoxală, deci, încheierea noastră, că maximul de dezvoltare individuală nu poate fi atins decât cu condiția existenței unui grad superior de solidaritate organică între membrii societății umane“. (I. Clopotel, în *Societatea de mâine*, 1931 pag. 364).

În sensul acestei încheieri ar urma, ca monahii, eremiții, pustnicii, sihastrii, cugetătorii retrași, solitari, cari s'au lăpădat și renunță de bună voie la toate lucrurile lumești și evită societatea omenească cu măririle și deșertăciunile ei, nu pot atinge maximul de dezvoltare individuală. Oare așa să fie? Oare sfinții Pavel eremitul, Antoniu cel Mare, Francisc de Assisi, Anton de Padua, și mulți alții, nu au fost individualități puternice? Și în ce societate au trăit unii ca aceștia?

Scriptura ne spune: „Infirma huius mundi elegit Deus, et confundat fortia“. Și iarăș: „Virtus in infirmitate perficitur“.

Goethe observa: „In der Beschränktheit zeigt sich erst der Meister“.

Viețile sfinților formează tocmai polul opus al doctrinelor socialiste de astăzi.

Pentru binele și fericirea indivizilor și societății e mai salutar să imităm pe sfinți, decât pe doctrinarii socialiști.

Legea socială supremă trebuie să ne fie: **Ce ție nu-ți place, altuia nu face! — Răstignește-ți păcatele proprii! — Ora et labora!**

Dacă tot omul, dela cel mai mare până la cel mai mic, și mai ales cărmuitorii, ar observa strict legile aceste: am avea împărăția lui Dumnezeu pe pământ, fiind de prisos toate tratatele de pace, toată diplomația ipocrită, toată politica, toată „apărarea națională“, toată justiția omenească, tot socialismul... Individul și societatea omenească s'ar curăți de infecțiile ucigătoare, ca leproșii vindecați de Isus.

Dacă nu e așa, înseamnă că se amestecă Satana printre oameni și le sugerează tertipurii mai complicate și legi mai breze...

Legile divine sunt simple, grandioase, incalculabile în fecunditate.

Tertipurile diavolului sunt sterpe, zăpăcitoare, haotice: *lad viu*.

*

Deosebirea dintre Goethe și amoebă nu e decât suma de celule, infinit mai mare la cel dintâiu (aproximativ peste 80 trilioane), aducătoare de suma de senzații, nu mai puțin și ea infinit mai mare, care asociate dau percepția, fantazia, gândirea și ideile lui Goethe. E de necrezut, e foarte greu de crezut în orice caz. Totuș adevărul așa e și va trebui socotit ca atare. — (Nicolae Mărgineanu, în *Soc. de mâine*, 1931 p. 374).

— Ei bine, însuș d. Mărgineanu afirmă în același studiu:

Tot ceea ce e calitativ în această lume, a fost dat ca atare dela început. Apariția apei înseamnă pur și simplu combinarea de H și O, cari existau dela început. Apariția celulei organice înseamnă combinarea mai complicată de H, O, N, P etc. cari existau și ele dela început.

Dar atunci ce produce senzația, fantasia etc.? Elementele chimice, cari existau dela început? Sau combinațiile lor?

Dacă le produc fie unele, fie altele, fie toate împreună, atunci organismul fizic al omului, în mod necesar, ar trebui să fie *nemuritor, căci celulele se primenesc neconținut*, cu substanțe de aceeași calitate și combinație.

Însă ce e mai sigur decât moartea organismului fizic? Și de multeori mai îngrabă mor organismele fizice cele mai bine nutrite, cu celule abundent primenite. În schimb, câte-un paria o duce peste sută de ani.

Pentru „abordarea științifică a fenomenelor sufletești, în conformitate cu principiul cau-

zalității mecanice și cu principiul reductibilității la elemente simple“ — la care d. Mărgineanu ține în aparență așa de mult, — i-am recomanda să facă o excursiune până la Konnersreuth-ul Bavariei și să se informeze mai de aproape asupra vieții de câțiva ani a celebrei *Teresa Neumann*, care — între altele — *ani de zile nu a mâncat nimic*, ci a trăit așa zicând cu hostia disparentă de cuminecătură. Probabil se va convinge atunci asupra rolului modest ce trebuie să-l acordăm „mecanicei sufletului“. În fenomenele sufletești mai există ceva „imponderabil“, dar foarte „inteligent“, alături de mecanismul observabil, precum în reproducerea unei simfonii mai colaborează *cineva*, afară de instrumentele de muzică.

Reflexii și observații de aceste i-am comunicat odinioară și lui *Ostwald*, după ce i-am citit volumele de *Monistische Sonntagspredigten* (monism energetic).

Episcopul Lugojului între Arădani.

Duminecă în 29 Nov. pâr. Episcop Alexandru al Lugojului a petrecut între credincioșii săi din Arad.

Cu această ocazie a avut loc și sinodul de toamnă al tractului Arad. Cu asistența unui cler numeros a slujit sfânta liturghie. Biserica arhiplină de credincioși intelectuali asculta cu multă evlavie dumnezeiasca slujbă, a cărei fast l-a mărit corul catedralei ortodoxe din Arad, sub conducerea măiastră a profesorului Lipovan.

Au fost clipe înălțătoare de suflet, cari nu se pot uita, când s'au pornit mulțimea credincioșilor către sf. altar, pentru a se împărtăși din mâinile Arhierelui. Advocați, medici, ingineri, profesori, doamne, în frunte cu venerabila doamnă Dr. St. C. Pop, au ținut ca să primească sf. Taină. Gestul lor nobil este elocvent și va îndemna și pe alții ca să urmeze pilda lor.

După masă la orele 5 toată lumea se îndreptă spre palatul cultural, unde Preasf. Sa pâr. episcop Alexandru a ținut o conferință de toată lumea admirată, „Demnitatea de mamă în lumea creștinismului“.

Petrecerea pâr. episcop în Arad a fost o manifestare frumoasă nu numai a bisericii noastre, ci și o demonstrație de solidaritate națională la granița de vest a țării. Românii din Arad, spre cinstea lor și a conducătorilor lor fie zis, trăiesc în deplină armonie și dragoste frățască, făcând progrese remarcabile pe toate terenele. (*Viator*).

Realitatea existenței externe

— Una din problemele filozofiei —

de prof. Ion Covrig-Nonea

Pe lângă principiul axiomatic subiectiv, știința mai are lipsă de unul: credința neclintită în existența lumii externe, obiective, în afară de subiect.

Istoricul acestei probleme, deși foarte interesant, nu intră în cadrul preocupărilor acestui articol. Având o limită de demarcație precisă, va evita discuția metafizică a problemei, menținându-se într'un cadru psihologic. Ceea ce se încearcă aici este geneza psihologică a certitudinii în existența realității.

După îndoiala sistematică a scepticilor în obiectivitatea oricărei cunoașteri, căruia li atribuiam o valoare cu totul subiectivă pe motiv că simțurile ne dau impresii deosebite dela individ la individ despre lucruri, problema a fost abordată de psihologii asociaționiști, iar soluția lor, cu un mic corectiv, este acceptată și astăzi.

Nu se poate accepta în totul critica sceptică cu privire la cunoștința empirică. Este adevărat că impresiile prinse de organele

de simț variază dela un individ la altul, după starea organului respectiv, și după capacitatea lui de recepție, dar această varietate nu este de natură cantitativă și calitativă, ci de nuanță. Forma și fondul lucrurilor rămân aceleași, după cum organele de simț sunt aceleași la toți indivizii când nu sunt alterate, numai nuanțele în percepere variază. Dacă intervin anumite accidente determinante de mici deviațiuni, nu este un indiciu că mai există ceva mai sigur în cunoștință.

Pe de altă parte impresiile dela lucruri nu ne vin sub o formă constantă ci variază ca înălțime și intensitate. Chiar pentru același individ, această varietate există. Impresiile au deci un caracter mai viu, sau mai puțin viu, după lungimea și amplitudinea vibrațiilor, fapt care pledează pentru existența unei realități în afară de noi. Realitatea aceasta are o existență obiectivă din moment ce ne impresionează variat și nu uniform, din moment ce senzațiile noastre au un caracter de eterogeneitate nu de omogeneitate.

Pe acest argument al vivacității impresiilor impuse de lumea externă, psihologii asociaționiști explică geneza convingerii în existența realității obiective. Cu cât impresiile lumii externe sunt mai vii, cu atât indiciul existenței este mai demn de încredere.

Defectul logic al acestei explicări este că nu îmbrățișază toate faptele. Este adevărat că soluționează într'u câtva problema, dar această soluție rămâne în mare parte la suprafață, sau mai bine zis se restrânge la un număr limitat de fapte. Așa de ex. în vis credem în realitatea obiectivă atâta timp cât visăm. În iluzii și halucinații individul respectiv nu se îndoiește un moment de plăsmuirile imaginației lui bolnave. Aceste fapte dovedesc că sunt stări psihice anormale în cari vivacitatea impresiilor este tot atât de mult accentuată deși realitatea excitatorie este inexistentă. Trebuie, prin urmare, să aducem un corectiv tezei asociaționiste care nu merge până la sfârșit în precizări și nu trage toate concluziile.

Psihologia biologică acceptă explicarea, însă o completează spre a deveni mai comprehensivă. Punctul de plecare rămâne vivacitatea impresiilor, care, incontestabil, este un prim indiciu. Însă, pentru a verifica credința, a cărei iluzie ne-o poate da vivacitatea, această impresie trebuie să persiste împotriva voinței individuale; individul să nu o poată înlătura. În fantezii și în reverii suntem conștienți de irealitatea plăsmurilor noastre deși ele sunt foarte vii. Caracterul lor iluzoriu rezultă de acolo că voința noastră le poate înlătura oricând. Nu tot așa se întâmplă cu realitatea. Ea nu depinde de voința noastră; nu o putem înlătura ci persistă oricât de intense ar fi sforțările să o înlăturăm. Deci ceea ce ne oferă o garanție despre veracitatea existenței în afară de noi este *caracterul ei independent de voința individuală*, iar în al doilea rând vivacitatea impresiilor pe cari le prindem prin organele noastre de simț.

Prin argumentele date n'am dovedit decât geneza certitudinii într'o realitate temporară și provizorie. Halucinațiile încă nu le putem înlătura și contrariază puternic voința individuală. Pentruca să se traseze o linie de demarcație definitivă între realitate și vis, se reclamă activitatea memoriei. Intervenția memoriei elucidează problema definitiv prin faptul că ne arată caracterul continuu, persistent și similar al realității, în contrast și în opoziție cu cel discontinuu și temporar al fanteziei și imaginației. Elementul logic, de consecvență specific realității obiective este foarte scăzut în halucinații.

Procesul de memorizare ajutat de asociere și gândire ne oferă deci posibilitatea să

legăm convingerea prezentă în existența realității obiective cu convingerea trecută, iar armonia lor logică să o proiectăm în viitor, obținând certitudinea în obiectivitatea faptică a lumii identice cu ea însăși în timp.

În concluzie putem afirma că geneza caracterului de existențialitate pozitivă a realității este rezultanta independenței și opoziției lucrurilor față de voința individuală, caracterului lor de continuitate și a vivacității impresiilor lor. Eul cunoscător, identic cu sine însuși în timp, ne cimentează această convingere prin procesul de memorie. Rezultatul este că bazându-ne pe două principii-axiome: realitatea eului și noneului, ajungem la constituirea științei, posibilă numai în limitele factorilor: subiect și obiect.

Soluția cea bună. Nu odată ni-e dat să cetim că unul sau altul din feciorii de bani gata ori din nababii ajunși la ananghie, mai mult ori mai puțin pe neașteptate, neînțelegând la ce și cum ar mai putea trăi în noua situație, își pun capăt vieții, eventual se ticăloșesc iremediabil. Dintr'o inseilare a lui „Wiener Neuer Journal“ aflăm însă că sunt și aristocrați de aceia cari, deși încercați de soarte, nu se frâng nici nu se aruncă, vlăguiți, în noroiu, ci înfruntă voinicește ursita necruțătoare, eluștându-și, cinstit, locul îngăduit de împrejurări, în hora vieții.

Galeria acestor bărbați întregi numără nume alese din societatea înaltă engleză. Găsim aci pe Sir John Fedge, fost conductor de tramvaiu, chelner, matroz, calfă; acum oficiant la o agenție de asigurări. Sir Berg conduce o prăvălie de pălării pentru dame; le confecționează nevastă-sa. Fiul cel mai tânăr al lui Sir Daynavon curăță cartofi într'un hotel mare din Londra, ceea ce-i aduce un câștig de cinci pence la ceas. Fostul major Henry Lainon, din familie de nobili, e crășmar în Smitsfield. Tânărul grof Ossulstone își câștigă pâinea făcând pe chauffeurul de taxi; din lordul Cecil Glernatur s'a ales închirietor de autobuse în Nizza; lordul Effingham e angajat la biroul unui samsar; lordul Dalsel trăiește dintr'o lăptărie în Glasgow; lordul Barlay e agent la o bancă de asigurare; marchizul Milford Haven, rudă cu regele Angliei, ocupă un oficiu la bursa din New-York; lordul Horel se susține din venitele unei edituri de cărți ieftine, populare. Mulți aristocrați englezi ocupă posturi de muncitori prin garajele din Londra. Lordul Portalin e slujbaş la o fabrică de caroserii. Sir Nortesk și lordul Kotenhime sunt voiajori la o firmă de automobile. Lordul Layton, asemenea principelui rus George Georgewits, se distinge ca tapițer și decorateur.

Deasemenea damele se întrec cu domnia întru a-și câștiga prin muncă pâinea. Multe dintre ele au deschis ateliere de modă și de pălării. O damă din cea mai înaltă aristocrație conduce o cafenea în Londra. Unii dintre cei ce și-au creiat în felul acesta o situație oarecare, țin așa de mult la ea, că nu mai sunt în stare s'o părăsească. Sir Reginald Welsey, bunăoară, căpătând pe când făcea serviciu la ascensor într'un hotel american, știrea, c'a moștenit o anumită avere, s'a duș să-și ia în primire moștenirea și s'a reîntors numaidecât la slujba de mai înainte.

Ce departe-s de aceștia lașii ce preferă moartea muncii reconfortante și înălțătoare! De nevoiașii ce stau după ajutoare mură 'n gură, veșnic murmurând, nimica făcând, nec mentio fiat. E rușine să-i și pomenim alătura cu cei ce au aflat soluția de mai sus și au îmbrățișat-o cu atâta înțelegere și creștinească bărbăție.

Citiți și răspândiți „UNIREA“

Dreptatea noastră

**Calvarul etern al adevărului — Cultele nedreptățite în buget —
Vina bisericii dominante — Situația noastră în noul buget —
Organizarea apărării viitoare**

(*) Cât de anevoie pătrunde lumina adevărului în această vale a plângerilor și întunecului... Peste Betleem strălucește în văpaie cerească soarele dreptății, dar boierii și cărturarilor Ierusalimului închid ochii, ca să nu-l vadă. De veacuri fac la socoteli tainice și acum lumina divină amenință să distrage pânza de paianjen a aberațiilor cultivate cu atâta râvnă habotnică. Steaua din Betleem nu se potrivește cu rătăcirea ridicată la rang de lege strămoșească și pruncul născut în iesle primejduește învățătura dominantă a mântuirii naționale... Lumina a venit în lume, totuși lumea a iubit mai mult întunecul cu care se obișnuise. De aceea a încercat să stingă steaua din Betleem și săucidă pe cel născut în iesle.

Atunci, ca și altădată; acolo ca și aiurea; în Ierusalimul Iudeei ca și în Bucureștii României din anul Domnului 1931 — drumul adevărului este pururi același: pătrunde greu prin bezna răutăților.

Este doar așa de simplu, atât de clar, atât de evident, că sacrificiile pe cari le cere țara trebuie să le poarte toți fiii ei, după aceeași măsură... Totuși întunecul a rămas biruitor: **preoții vor fi supuși la jertfe mai mari decât toți ceilalți slujbași ai țării.** De ce? Așa, din răutate și prostie. Fiindcă *acea cari cârmuiesc* norodul credincios al țării românești *nu mai vreau să recunoască importanța bisericii pentru viața statului.* Nu există nici o altă explicație. Sărăcia țării și bugetul care trebuie echilibrat cu orice preț? Povești pentru copii. Dovada: bugetul întreg al tuturor cultelor este sub un miliard Lei, iar economia realizată de stat prin sacrificarea nedreaptă și neomenească a preoșimii abia trece de 200 milioane Lei. Ei bine, pentru această sumă ridicolă statul săvârșește o crimă atât de strigătoare, în vreme ce în același buget Camera a găsit, în 5 minute, aproape un miliard pentru a întregi la limita legală plățile învățătorilor, pentru cari nu ajungeau miliardele prevăzute.

Și cum și-a putut guvernul îngădui această bătaie de joc? Foarte simplu: unde doi se ceartă... guvernul câștigă. *Biserica ortodoxă n-a voit să stea alături cu celelalte culte* în reclamarea dreptului principial al egalității de tratament cu toți ceilalți funcționari. A căutat să-și croiască, pe căi singuratică și lăaturalnice, situație dominantă, privilegiată. În special, a crezut să dea lupta nu pentru a-și asigura dreptul său, ci pentru a ne umili pe noi. Rezultatul: a pierdut lupta. Pe când corpul didactic a câștigat-o, fiindcă a fost solidar! — Înțelege-vor frații, măcar acum în ceasul al 12-lea, învățătura ce se desprinde din această lecție, atât de scump plătită? Viitorul va arăta.

Și unde vreți un adevăr mai simplu, mai firesc, mai elementar decât celalalt principiu, în jurul căruia s'a încins tulburarea cultelor: **cultele să se bucure de tratament egal din partea statului sau, mai concret: biserica unită din Ardeal vrea egalitate cu biserica ortodoxă din Ardeal.**

Totuși o jumătate de an boierii și cărturarilor neamului românesc, căzuți în mrețele unor intrigi farisaice și învăluți în pânza socotelilor și calculelor rabulistice au crezut că leafa unui preot unit numai atunci este egală cu a celui ortodox, când e mai mică decât a lui. Până

acolo au ajuns vracii socotelilor bugetare pe drumul pierzător al răutății, încât au decretat negru pe alb și cu aritmetică cabalistă, că dacă statul cheltuiește pentru un suflet ortodox 38 Lei, egalitatea cere ca pentru unul unit să dea 23 Lei!

Și câtă trudă, cât sbucium, câtă alergare a trebuit totuși, până când, în clipa din urmă al ceasului 12, s'a văzut, că 38 nu-i chiar egal cu 23. *Episcopii noștri* de luni de zile bat drumurile capitalei, încărcăți cu memorii, cu toate argumentele, cu toată măhnirea românească și îngrijorarea apostolească. Alături de ei ministrul Ardealului, *Dr. Valeriu Pop*, care înțelege tragedia ce se pregătește și e hotărât să facă totul pentru înlăturarea ei. Parlamentarii se agită, AGRU protestează, sinoadele protopopești la fel. Și se părea, că nici intervențiile celor de sus, nici strigătul de jos nu va avea răsunet. A trebuit să plece la București, în cap de iarnă și adevărat cu primejdia vieții pe care Dumnezeu i-o mai ține doar prin miracol, și *păr. mitropolit VASILE*; și a trebuit *cuvântul hotărât și răspicat al M. Sale Regelui CAROL II.* pentru ca, în clipa din urmă, să împiedece nelegiuirea, care ar fi fost o pată pe istoria țării.

Bugetul fărădelegii era în discuțiunea Camerii, când Mitropolitului Blajului ieșia dela Palat, salutat în prag de ministrul finanțelor, chemat de urgență la M. S. Regele. Și se votase bugetul cultelor în forma lui nedreaptă, când banca ministerială a trebuit să recunoască greșala și să promită îndreptarea.

„Monitorul Oficial“ nu a publicat încă debaterile adunării deputaților din această memorabilă ședință de Vineri, 4 Decembrie 1931. În esență însă știm ce s'a întâmplat și situația ce ni-s'a creat e limpede. — În aplausele adunării d. *N. Iorga* a făcut încă o mărturisire de credință privitor la „meritele neperitoare pe cari le-a câștigat pentru nația românească biserica unită“; vrednicii pe cari nu s'a gândit niciodată să le tăgăduiască, ele „fiind înscrise în paginile istoriei noastre naționale“. Dar pe lângă istoric, mai este ministrul, care trebuie să țină seamă de legi. Dacă biserica unită va dovedi cu statistici că i-se face nedreptate, se va repara. „Iar în ceea ce privește datoria evidentă, pe care statul român o are de a înfățișa și clerul celei de a doua biserici românești în condițiuni de perfectă demnitate, d. ministru al finanțelor va da lămuririle necesare“.

Mai bine informat asupra statisticilor și calculelor, d. *C. Argetoianu* a recunoscut deschis, *că bisericii unite i-s'a făcut „o nedreptate“, „nu din intenția aceluia care a manevrat lucrurile, dar nedreptate de fapt“. Iar pentru a repara această nedreptate, „imi iau angajamentul... să pun la dispoziția bisericii unite o sumă globală de 25—30 de milioane“.*

Este exact suma necesară pentru a se egala salariile preoților uniți cu cele ale clerului ortodox.

Iată, prin urmare, situația interesantă ce s'a creiat. — Bugetul votat este nelegiuit și nedrept, după mărturisirea guvernului însuși. Totuși, a fost primit de parlament, care a săvârșit prin aceasta o monstruositate de drept, care în fața instanțelor de judecată nu-și poate salva valabilitatea. — De altă parte, în fapt guvernul a îndreptat ceea ce principial nu se mai putea, după votarea bugetului: a declarat de pe banca ministerială că dă bisericii unite

încă 30 milioane, pentru a-și nivela salariile cu ale bisericii ortodoxe. Vom avea, deci, și noi salarii lunare variind între 24.610 Lei cel mai mare și 2346 Lei cel mai mic.

Dreptatea noastră a biruit numai pe jumătate: nu e cuprinsă în lege. — Avem însă cuvântul solemn al guvernului, întărit cu acela al Regelui. Avem deci încredere deplină în împlinirea făgăduinței ce ni-s'a dat și, considerând greutatea prin cari trece țara, așteptăm netulburăți bugetul viitor, care va trebui să ne dea și dreptatea principială deplină.

*

Două învățături se desprind dela sine din vălmășagul produs în jurul bugetului cultelor.

Mai întâi: *bisericile, în total, au pierdut lupta față de guvern.* Principiul egalității de tratament a preoților cu toți ceilalți slujbași ai țării, a fost călcat în picioare. — Răspunderea întreagă pentru această situație o are biserica ortodoxă, care nu s'a unit cu celelalte culte pentru a o împiedeca. — Nici pentru viitor nu este altă cale pentru izbândă, decât *unirea tuturor.* Dacă biserica ortodoxă va înțelege acest adevăr elementar, vom birui; dacă nu, vom merge din rău în mai rău și sfârșitul inevitabil va fi separația.

A doua învățătură este pentru noi, uniții. S-a constatat, cu durere, în cursul frământărilor din urmă, că nu suntem destul de pregătiți pentru a ne apăra și impune dreptatea. — Ei bine, va trebui să ne punem la treabă. Căci nu suntem la ultima încercare: vor mai veni și altele. Aceia cari au reușit să îmbrobodească guvernul actual până la rătăcirea trecută în cifrele bugetului, susținuți în această manevră de întreaga presă a capitalei, cu bună și rea credință devalma, probabil nu se vor ostoi. Prin urmare, noi va trebui să stăm gata de luptă în permanență. — Cum?

Foarte simplu: Să închiegăm tot mai strâns și tot mai conștiente rândurile credincioșilor în jurul bisericii și drepturilor ei. Ne trebuie neapărat un *AGRU puternic, organizat în fiecare parohie*, cu viață intensă și statornică. În adunările și șezătorile lui creștinești se vor trezi conștiințele și se vor cristaliza atitudinile mântuitoare. Și, la caz de nevoie, sub steagurile lui se va putea desfășura impunător mișcarea de protest și de reclamare a drepturilor încălcate.

De altă parte, va trebui să *lumindăm opinia publică a țării* asupra dreptății noastre. — În acest scop va trebui să ne complectăm și sistemizăm materialul documentar indispensabil. De aici uriașa importanță a diferitelor date statistice cari se cer și vor trebui să se mai ceară preoților de către autoritățile bisericesti. Răspunsurile trebuie să fie prompte, complete, precise. Ca să ne cunoaștem absolut clar situația; pe a noastră și pe a celorlalte și să putem răspunde oricând precis gogorițelor cari se aruncă neconținut în opinia publică.

Iar pentruca să avem glas permanent în gălăgia și lărmălaia nenumăraților urlici cari sbiară toată ziua în urechile acestei simandicoase cucoane, care se chiamă opinia publică, fel de fel de brașoave și neghiobii, va trebui să *ne avem neapărat cotidianul nostru* care în afară de rostul lui prim și binefacerea principală a infiltrării principiilor creștinești în judecarea haosului vieții, să poată pune la punct imediat și în auzul lumii, toată răutatea ce pe nedrept se pornește asupra noastră.

Soarele dreptății, răsărit în peștera din Betleem, să ne lumineze acest drum; iar pilda păstorilor și a magilor veniți din depărtări, cu primejdii de multe feluri, să ne îndemne la muncă și jertfă pentru ducerea la izbândă a luminii, în valea plângerilor și întunecului ce ne încunjoară!

Franciscanii și Români

Răsăritul și Apusul monahal — Apostolia franciscanilor între Români —
Odinioară și acum — Perspective de viitor

de P. Dr. Dominic Neculăeș

Viața mănăstirească a luat început în răsărit, mai ales cu prilejul prigonirilor, dar s'a dezvoltat și a înflorit, și înfloresc și astăzi în apus. Principali fondatori de regule și organizații de mănăstire, în istorie, sunt considerați patru bărbați, aleși de Pronia dumnezească în decursul vremurilor: sf. Vasile cel Mare (328—379), în răsărit; sf. Augustin (354—430), sf. Benedict (480—548) și sf. Francisc de Assisi (1182—1226) în apus, iar comunitățile înființate de ei, numite *ordine*, sunt: ordinul Bazilitan, ordinul Augustinian, ordinul Benedictin și ordinul Franciscan.

Ordinele religioase, sau mai bine, întocmelile cele dintâi de viață creștinească desăvârșită în frunte cu ordinul sf. Vasile, au înflorit mult în veacurile dintâi, așa încât istoria ne arată că, în 372, numai în Egipt erau până la o sută de mii de monahi; de asemenea și călugărițele, cari după spusa lui Teodoret, într-o singură mănăstire erau până la două sute cincizeci. În decursul vremii însă această înflorire a scăzut, și chiar dacă în mai multe locuri și timpuri numărul poate s'a mai păstrat, cultura însă, civilizația și progresul, dar mai ales adevărata, sfințeniei și colo, au lipsit, și lipsesc aproape cu totul.

Istoria ne spune, veac cu veac, și aproape an cu an, cele ce s'au petrecut în răsărit, mai ales dela secolul al cincilea, privitor tocmai la acest punct esențial al practicei evanghelice.

Patimile s'au deslănțuit treptat-treptat, până când o furtună grozavă și năpraznică a adus tot răsăritul în prăpastie. Un laic, ajuns prin intrigi a fi patriarh de Constantinopol, Fotie, de nefericită pomenire († 891) și apoi Mihail Cerularie († 1059), ignorantul și ambițiosul, au fost cauza desbinării totale a bisericii răsăritene de cea apuseană, în 16 Iulie 1054, și a căderii răsăritului de pe pedestalul de odinioară. În chipul acesta și desăvârșirea practice a vieții creștine, monahismul, a rămas în urmă, dacă nu s'a anulat cu totul, cel puțin ca spirit.

1. Starea comunităților religioase la noi.

Din vitregia vremurilor, a locului și a atâtor împrejurări, și noi Români, Latini și Romani de sânge, am fost luați, fără a ne da seama, de uraganul trufiei grecești. Dar găsindu-ne departe cu sufletul de frații noștri latini, Italiani, Francezii, Spaniolii etc. și mai ales văzându-ne afară de barca salvatoare a Bisericii lui Hristos, din fericire s'a făcut sfânta Unire din 5 Septembrie 1700, semnată de 54 de protopopi, de 1582 de preoți, în frunte cu Mitropolitul Atanasie, la Alba-Iulia. E un semn vădit că Pronia dumnezească, cum ne-a scutit neamul de peire în decursul atâtor veacuri, tot astfel vrea să ne mântuiască, chemându-ne, și ca națiune, înapoi la turma lui Petru. Un pas însemnat s'a făcut și așteptăm, cu neferimă încredere în milostivirea Celui Prea Înalt, a vedea și al doilea pas, făcut de toți Români și Români Mari.

Latini, Romani suntem de sânge cu toții, Latini, Romani să fim cu toții și de suflet și cu ceea ce mai de seamă în suflet, cu credința. Maica Romă cea creștină, strângându-ne la sânul ei cald, ne-a redat viața sufletului. Pentru intensificarea acestei vieți arhieriei noastre și-au pus toate străduințele. Blajul a de-

schis focarele acestei vieți, o mănăstire, cu cei dintâi călugări români, apoi școlile, în 18 Oct. 1754, cele mai vechi școli la Români.

Mai nou conducătorii bisericii greco-catolice, au redesteptat ordinul Bazilitan și au adaptat în biserica lor și congregațiunea Părinților Asumpționiști Augustiniani; au înființat Congregațiunea Sfintei Maria a Maicilor dela Obreja, iar în ultimul timp au primit în cadrele bisericii răsăritene unite cu Roma pe Părinții jezuiți și pe Părinții ordinului Franciscan.

Aceștia din urmă se află în sânul neamului nostru de veacuri, petrecând împreună cu el timpurile triste ale trecutului; iar astăzi le aprțin mulți din mijlocul poporului nostru moldovean. Nu va fi, sperăm, neplăcut, dacă, în cele ce urmează, vom arăta legăturile acestui ordin cu poporul nostru.

2. Franciscanii în România.

Sfântul Intemeietor Francisc de Assisi, adunând tovarăși în jurul lui, a avut idealul de a face adevărați apostoli pentru răspândirea Evangheliei. Gândurile lui toate s'au îndreptat spre încreștinarea oamenilor.

Precum altădată Hristos a trimis pe apostoli: „*Euntes in mundum universum, praedicate Evangelium omni creaturae*, (Marc. 16-15): „Mergând în lumea întreagă, predicați Evanghelia la toată făptura”, fără locuință stabilă, fără grijă de cele pământești, liberi de orice legătură; tot astfel Francisc trimite pe frații săi la cucerirea lumii: *Fratres nihil sibi appetunt, nec domum, nec locum, nec aliquam rem, sed tamquam peregrini et advenae in hoc saeculo*” (Reg. cap. VI) „Frații să nu-și însușească nimica, nici casă, nici loc, nici vre-un alt lucru, ci ca și călătorii și străinii să fie în această lume”; „*Fratres in praedicatione quom faciunt, sint examinata et casta eorum eloquia ad utilitatem et aedificationem populi ammuclando eis vitia et virtutes, poenam et gloriam*” (Reg. C. IX); „Frații în predicile ce le fac să aibă o vorbire îngrijită și curată, spre folosul și întărirea poporului, anunțându-i viațurile și virtuțile, pedeapsa și slava.”

Înzestrați de acest spirit, ucenicii sfântului Francisc chiar din întâii ani ai înființării ordinului (1209) au străbătut lumea creștină, ba și cea păgână, pentru răspândirea Evangheliei. Pe plaiurile noastre românești au lucrat mai mult decât oricare alt Institut religios. Alături de Părinții Dominicani, au muncit la convertirea Cumanilor între 1227—1240¹⁾. Inocențiu IV în 1245 Martie, trimite pe mai mulți călugări franciscani la Români cu însărcinare să predice, să boteze și să ierte păcatele²⁾. Papa Neculai III, în 1278 Octombrie 7, poruncește Delegatului Apostolic din Ungaria, Filip, episcop de Ferma, să facă un episcop la Milcov, întâiul după năvălirea Tătarilor ca: „*eosdem fratres (Minores) ad sacros ordines valeat promovere*”³⁾; „pe aceiași frați să-i poată promova la ordinele sacre.” De aci ar urma, că chiar de pe atunci Franciscanii,

¹⁾ I. G. Sbiera. Contribuiri pentru istorie. Cernăuți, 1906 p. 582. — Cfr. P. Da Cirenza. M. O. Istoria universale delle Missioni franciscane, vol. I. p. 369. De asemenea — *De Gubernatis* —: Orbis Sepaphi tom. I. lib. I. cap. 4.

²⁾ *Harmuzachi*, Docum. I. nr. 172—175.

³⁾ *Bullarium franciscanum*, vol. III. p. 347.

în Dieceza dela Milcov, aveau candidați de hirotonit, dintre indigeni; aveau cu alte vorbe un seminar sau colegiu pentru formarea acestor candidați.

Papa Ioan XXII, la 1 Iunie 1327, numește episcop în Moldova de jos și Muntenia orientală, în Cumania, pe Minoritul Luca de Castello⁴⁾.

În 1340, la Siret din Bucovina, au fost martirizați de către Tătari doi franciscani: „*frater Blasius una cum fratre Marco*”⁵⁾.

În a doua jumătate a veacului XIV, Franciscanii din Bosnia vin în Muntenia și desfășoară munca lor apostolică cu succes printre Români, convertind pe mulți la catolicism, așa încât Papa (precum făcuse în Moldova Grigoriu al IX-lea la 14 Noembrie 1234, cu episcopul Teodosie) dă ordin arhiepiscopului din Strigonia să înființeze o nouă Dieceză pentru Valachii convertiți și să li se dea un episcop propriu și preoți cari să știe limba lor, căci nu erau mulțumiți cu preoții Unguri „*cum ipse Valachones de solo ministerio sacerdotum Hungarorum non sint bene contenti*”. Papa propune ca Episcop al lor pe franciscanul Anton de Spalota, care știe românește și a muncit mult timp în acea misiune⁶⁾.

Franciscanilor le-a fost dat să desfășoare o activitate deosebită în ținutul Banatului pe timpul lui Ludovic cel Mare (1342-1382).

Opt călugări franciscani au însoțit pe Ludovic în războiul lui cu Bulgaria. Acești preoți au convertit 12.000 din populație. Cronica spune că ereticii și schismaticii se reînforceau la unire cu sfânta Biserică, ba chiar și preoții și călugării lor. Văzând Ludovic acest succes în câmpul apostolic, a cerut dela ordinul franciscan să i-se trimită 2000 de călugări pe socoteala lui, cari s'au așezat pe muncă în diferite locuri. Printre altele și la Vidin. Prin trădare Vidinul a fost reocupat de Voievodul Vladislav Basarab, cu care prilej, călugării franciscani de aci au fost decapitați de furia schismaticilor în contra voinei Voievodului. Erau zece frați, cinci au putut scăpa, dar alți cinci au fost prinși pe când se rugau în biserică. Ne spune cronica, cumcă minuni multe s'au făcut de acești mucenici ai credinței, chiar la moartea lor⁷⁾.

Franciscanii au lucrat în nordul Moldovei, iarăș cu așa succes, încât au dobândit ca Latzku, principele Moldovei, împreună cu poporul să fie gata a primi credința catolică, și să înființeze o Episcopie la Siret în 1371: „*Sane vir nobilis Latzko, dux Moldoven et populus quorundam fratrum Minorum praedicationibus et doctrinis, inducti abnegari volunt omne schisma.*”, acești frați au fost Neculai de Melsac și Paul de Swidinez.

Papa Urban V, numește ca Episcop de Siret pe franciscanul Andrei Melsac de Cracovia la 9 Martie 1371. Papa însărcinează încă pe Neculai de Melsac să-și caute 25 de frați și să-i aducă în Moldova⁸⁾.

Câmpiile noastre românești din Muntenia, Transilvania și Banat au fost binecuvântate de sudorile și muncile unui sfânt Iacob de Marchia (1436)⁹⁾ și ale sfântului Ioan Capistran, franciscan (1456)¹⁰⁾.

În 1520 franciscanii au mănăstire în Bacău¹¹⁾, iar în 1581 vizitează Muntenia și Moldova, lipsite de preoți din pricina prigonirilor lui Despot Vodă, renumitul franciscan *Ieronim*

Arsengo din Chios, oprindu-se la Bacău peste un pătrar de veac ca vicar apostolic, păstrând cu zel și ridicând din nou mănăstirea lui Bacău, până la 1590, când a venit ca Episcop de Bacău și Argeș *Bernadin Quirini* rămânând *Arsenga* ca vicar până la 1607, iar dela 1607—1611 *Arsenga* funcționează ca Episcop în locul lui *Quirini*. Au mănăstire franciscanii în Baia, clădită de Alexandru cel Bun (1401—1434). Alexandru cel Bun, din îndemnul bunicii sale Margareta, zisă și Mușata, româncă convertită din neamul lui Bogdan, foarte credincioasă, a dobândit dela Papa Ioan XXIII, să facă din Baia reședință episcopescă și a rămas ca atare timp de un veac.

La restabilirea catolicismului în Moldova, după invazia protestantă, au lucrat Voievodul Petru Șchiopul (1574—79), împreună cu Bartolomei Bruti și Mitropolitul Moldovei Gheorghe Movilă, cari chemară iarăș în Moldova pe franciscani și Iesuiți. Bruti scrie Papii Sixt V, franciscan și el: „Ne vom da silința să aducem mângâiere Sanctității sale, ajutând pe acești Părinți franciscani să refacă bisericile; el (voievodul Moldovei Petru) poartă de grijă acestor Părinți franciscani și cu hrana și cu îmbrăcămintea și le dă mult pentru repararea bisericilor distruse de blestemații de eretici¹²⁾.” Mitropolitul Moldovei în aceste împrejurări se declară: „*fiu prea ascultător al Bisericii române*”.

De aceleași sentimente față de biserică catolică și prin urmare față de Episcopul Bacăului *Quirini*, și de *Arsengo*, și față de franciscanii din Moldova, a fost pătruns voievodul *Eremia Movilă* (1595—1606). El a mărturisit de mai multe ori atât în public cât și în discuțiile private, în fața vlădicilor și a boerilor, că Papa e adevăratul cap al tuturor creștinilor¹³⁾.

Au răsărit și flori de virtute și de sfințenie pe pământul nostru românesc în sânul familiei franciscane. Astfel avem pe *venerabilul Ieremie Movilă*, sau cu numele familiei Ioan Stoica, născut probabil în împrejurul Iașului sau al Sucevei, din părinți agricultori, la 29 Iunie 1556, și ducând o viață sfântă în ordinul franciscanilor, familia Capuciniilor, la Neapoli, Italia. A murit în 5 Martie 1625 și se află înmormântat în bisericuța sf. Efremit din Neapoli¹⁴⁾.

La fel avem pe apostolul râvnic *Bernardin Valentini*, care, venind în Moldova ca misionar la 17 Ianuarie 1650, și fiind orânduit la parohia Troțuș, jud. Bacău de azi, nu s'a îndepărtat de turma sa nici chiar în primejdiile cele mai mari. În marea năvălire a Tătarilor și a Căzacilor el urmează pe credincioșii săi în crăpăturile munților și ale văilor treizeci și opt de zile și tot atâtea nopți, în cele mai multe neajunsuri. De două ori e constrâns să fugă la munte împreună cu credincioșii, rătăcind din munte în munte, din codru în codru, străbătând pădurile cele mai sălbatice spre a prevedea cu sfințele sacrameinte pe creștinii ascunși în stâncile și peșterile Carpaților.

Numele lui Valentini e legat și de sanctuarul sfinților Cosma și Damiani din Filippești, în apropierea Troțușului, despre care vorbește Bandinus, ca martor ocular, căci a vizitat acest sanctuar 28 Noembrie 1646¹⁵⁾.

Franciscan e *P. Leon Kizniski* paroh în Ismail, aparținător la Dieceza Iașilor. El venise în Moldova ca misionar la 1852. Din învinulri nedrepte a fost surghinuit de guvernul rus, murind la 7 Ianuarie 1888 în Provincia Baltică, în mijlocul suferințelor.

¹²⁾ Hurmusachi, vol. III.

¹³⁾ Columna lui Traian, VII. p. 318.

¹⁴⁾ Almanahul revistei Viața, 1922 p. 16.

¹⁵⁾ Calendarul catolic, Iași, pe anul 1916 p. 88; idem pe anul 1914 p. 43.

Un alt bărbat franciscan cu renume de sfânt e și *P. Francisc Anton Tasso* care a muncit spre binele credincioșilor, făcându-se Icoană vie de fapte bune, în parohia Răchiteni aproape de Roman, dela 1763 până la 1765. Osemintele lui au fost transportate la Iași, și așezete în biserică catedrală în 1813.

În câmpul literar deasemenea și-au desfășurat activitatea franciscanii, după puțința împrejurărilor. Buciumul Român anul I. din 1875 publică Catehismul creștinesc, alcătuit de *P. Vito Pilluzii* misionar în Moldova și apoi arhiepiscop Marciopolitan și administrator de Bacău, care a publicat acest catehism în 1677.

E una dintre cele dintâi cărți românești; scrise cu litere latine. Un alt preot, *Silvestru Amelio din Foggia*, a scris în anul 1719 deasemenea un catehism, care a rămas nepublicat. Manuscrisul se află în arhiva Curiei generale a ordinului nostru la Romt.

Aceiași preot Silvestru a scris: *Conciones latinae — Muldovo* în 1725. Manuscrisul se află la Academia Română. Un al treilea Preot *Mihail Vallovics* a scris în 1744 o carte pentru mângâierea bolnavilor. Manuscrisul se află la un antiquar din Oradea-Mare. Subsemnatul am cercetat această carte și i-am luat cuprinsul, căutând a mi-o procura, dar pretinzând posesorul prea mult, nu mi-a fost cu puțință. A scris și a tipărit mult un *Antoniu de Stefano* prefect apostolic în Moldova (1848—59). Cele dintâi școli le-au deschis franciscanii în Moldova pentru instrucțiunea elementară a poporului de pe la sate.

Cu liniștirea vremurilor au putut și Preoții franciscani să se organizeze mai bine, constituind, din 26 Iulie 1895, o Provincie regulară, cu un Colegiu Seminar la Hălăucești, jud. Roman, în 1898, de unde au ieșit mai mulți Preoți indigeni. De atunci activitatea lor a sporit în câmpul apostolatului, și în câmpul literar religios, cu tipografie proprie, o revistă lunară și publicațiunile din biblioteca populară catolică.

3. Franciscanii de rit oriental.

Aceiași Franciscani, moștenind spiritul apostolatului dela Seraficul lor Patriarh, sfântul Francisc de Assisi, în anii din urmă, pentru intensificarea muncii și lățirea câmpului ei, au îmbrățișat ritul oriental român în Dieceza greco-catolică de Oradea Mare.

La Drăgești (Drágséke), un sătuleț sărac, de abea cu 150 de căminuri, din plasa Celca, Jud. Bihor, au început apostolatul lor, în rit oriental, cu dintâi preoți franciscani români uniți. Această parohie a fost încredințată Fraților Miori Conventuali din Provincia Sf. Iosif din Moldova din partea Prea veneratului Ordin greco-catolic din Oradea, care preocupat mai pe sus de orice de sporirea vieții sufletești a credincioșilor, încredințați păstoririi sale, a recurs la mijlocul, dovedit de veacuri destoinic pentru aceasta, acela de a încadra în clerul Diecezan, pe sărăcuții lui Francisc de Assisi.

În chipul acesta, la 20 Octombrie din 1929, fiind de față tot poporul din parohia Drăgești, Decănești și Gruilung, au fost instalați ca Parohi de Drăgești, de Decănești și Gruilung doi preoți franciscani, delegat fiind pentru acest act Reverendisimul Protopop din Beluș.

Astfel Parohia Drăgești a devenit convent (așa se numesc casele franciscane), având ca întâiul superior sau guardian pe Parohul local.

4. Colegiul Serafic român-unit.

Pe lângă grija de poporul încredințat acestor preoți franciscani, o preocupare deo-

⁴⁾ Contribuiri p. Istorie, vol. I. p. 619 Sbiera.

⁵⁾ Wading: Anale fratrum. Min. Tran. VII. p. 242.

⁶⁾ Bullar. franc. vol. I p. 639.

⁷⁾ Analecta franciscana. IV. p. 566.

⁸⁾ Teiner, Monum. Colom. I. 644 și Ball. franc. vol. I. p. 445.

⁹⁾ Hurmusachi, I. p. 604—605.

¹⁰⁾ Wading, Anales F. F. Min. n. 42.

¹¹⁾ Hurmusachi, II. p. 294.

sebită a fost și este în sufletul lor ca scopul, pentru care au intrat în noul câmp de apostolat, să fie realizat, cât mai temeinic și să-l asigure durată. Drept aceea, s'a făcut cum s'a putut, înlăturând dificultățile ce se opuneau, și în 4 Octomvrie 1930, pomenirea marelui Patriarh de Assisi, s'a inaugurat un cuibușor pentru formarea viitorilor preoți franciscani de rit oriental.

Nu s'a făcut nici cel mai mic sgomot, nici cel mai mic alai bătător la ochi, n'au știut decât cei în drept și un cerc restrâns de binevoitori, atunci când s'a deschis în Oradea Colegiul Serafic român-unit. Centrul acestui colegiu îl formează Hristos din Taina euharistică, așezat în micuța capelă a Colegiului, mai înainte de orice altă întreprindere.

Casa unde e instalat Colegiul se datorește munificenței marelui bărbat al vremurilor, Dr. Valeriu Traian Frențiu, Episcop de Oradea.

* * *

Iată ce strânse legături au Franciscanii cu Români, și Români cu Franciscanii.

Ceeace Mântuitorul spunea despre sine: „*Spiritus Domini... evangelizare pauperibus misit me, sanare contritos corde*”. (Luc. IV. 18). — „*Duhul Domnului... m'a trimis să predic celor săraci să însănătoșez pe cei cu inima cădită*”, sf. Francisc și le-a atribuit șieși și fraților săi, pe cari îi trimetea să predice Evanghelia lui Hristos.

Nu credem a greși, dacă spunem, că s'au mplinit și pentru franciscanii din noua misiune orientală.

Inceputul e umil: printre săraci și în sărăcie. Aceasta e însă cheazăia cea mai bună pentru o reușită îmbucurătoare.

Facă cel Atotputernic ca prin ordinul sf. Francisc vieaja creștinească să sporească tot mai mult și la noi, iar Biserica lui Hristos să-și răspândească influența mântuitoare spre binele sufletelor.

Știri mărunte

Dela AGRU. *Comitetul Central atrage atențiunea tuturor organizațiilor parohiale asupra abonamentului special, de favoare, pe care îl deschide „UNIREA POPORULUI” pentru membrii „Agrului”. In loc de 180 Lei, ei vor plăti foaia pe un an întreg cu numai 150 Lei, dacă vor fi cel puțin 10 abonați într'o comună, și cu 130 Lei de se vor găsi 25, cărora să le meargă gazeta pe o singură adresă, aceea a conducătorului „Agrului” parohial, care se va îngriji la timp și de încasarea abonamentelor. — Favor asemănător și la procurarea „Calendarului dela Blaj”, pe care organizațiile „Agrului” îl vor primi: 10 calendare cu 120 Lei, 20 cu 220 Lei, 25 cu 250 Lei, așa că singuraticilor membri le va reveni în 12, 11 și 10 Lei exemplarul, în loc de 15, respectiv 17 cât îi costă pe alți cumpărători. — Mulțumind conducătorilor „Unirii Poporului” pentru această largă înțelegere arătată organizațiunei „Agrului”, Comitetul Central îndeamnă stăruitor pe conducătorii unităților să folosească și acest prilej pentru întărirea și încheierea rândurilor, câștigând membri noi și îndemnând pe cât mai mulți să aboneze neîntrecuta noastră foaie populară. Este de sine înțeles, că nici închipui nu se poate, ca un ade-vărat membru al „Agrului” să aibă altă foaie populară, decât „UNIREA POPORULUI”.*

Personale. Preaven. Ordin. arhiepiscopesc a numit pe p. Vasile Gherman din Ghirbom de adm. parohial la Straja; pe p. Teodor Șarmășan din Voivodeni paroh la Dâmbu, iar pe neohiretonitul Ioan Cerghisan adm. parohial la Sălcud.

— Ven. Ordin. episcopesc al Lugojului a făcut următoarele schimbări de personal: p.

Andrei Ionaș, din Sălha e trecut la Păcliș; p. Vasile Deciu din Scăiuș la Galș; p. Marcu Bora din Ostrov la Sălha.

Un jubileu rar. Duminică în 6 Decembrie c. și-a serbat jubileul de 50 ani ai preoției și căsătoriei p. canonic-onor. *Nicolae Boboca* din *Baia de Criș*. Cu această ocazie cîerul distric-tual a ținut să-l felicite printr'o scrisoare plină de căldura dragostei frățești. Asemenea și comuna Baia de Criș și toți intelectualii, fără deosebire de neam și lege, l'au felicitat pe venerabilul octogenar.

Cât de bune-s judecățile tale, moarte! Prigoana deslănțuită împotriva catolicilor mexicani anii trecuți se lăuda cu o achiziție socotită de mare preț: preotul apostatat Jorge Ioaquin Perez. Guvernul Calles l'a dăruit numaidecât cu titlul de „patriarh” și l'a încredințat cu formarea unei „biserici naționale”. Nefericitul prins în mrejele dușmanilor bisericii ce-l învrednicise de harul preoției și-a dat sufletul în 10 Oct. c. sărac, părăsit și de puținii aderenți ce câștigase, umilit și pocăit. Dus într'un spital al Crucii Roșii din capitala republicii mexicane și șimțindu-și sfârșitul, a chemat lângă patul său de suferințe bolnavii din chiliile vecine și medicii cărora le-a făcut o mărturisire mișcătoare, cerând iertare dela Dumnezeu și dela oameni. Ne mai fiind în stare să prindă peana cu mâna, a rugat pe cei din jurul său să-i prindă ei pe hârtie căința semnată apoi de el cu degetul mâinei reci și aproape înțepenite, muiat în cerneală. Iertat de episcopul locului, l-s'a trimis un preot să-l împărtășiască în clipele din urmă de mângâierile religiunii, același ierarh rânduind apoi să se facă slujbe pentru acest suflet rătăcit, dar revenit la calea adevărului, la lumina vie a ceasurilor din urmă. — Stârpitura botezată „biserica națională” firește că-i și ea pe ducă.

Banii Statului Papal. „Osservatore Romano” din 18 Decembrie c. publică legea dată de Sfântul Părinte privitor la emisiunea de monede a Cetății Vaticanului. Papa autorizează pe guvernatorul țării Sale să porceadă la baterea noilor bani, conform convențiunei monetare încheiată cu Italia. Guvernatorul a și luat dispozițiile necesare. Se vor fabrica monete de aur, de câte 100 Lire, în valoare de 5 milioane Lire; iar piese de argint (de 10 și de 5 Lire) apoi de nichel (de 2 și 1 L., de 0.50 și 0.20 L.) și de aramă (de 0.10 și 0.5 L.) în valoare totală de 1 milion Lire.

Locale. Vineri, 25 Decembrie, sărbătoare Nașterii Domnului și Mântuitorului Nostru Isus Hristos, va predica în catedrală p. Dr. Ioan Coltor canonic mitropolitan; Sâmbătă, 26 Decembrie, a doua zi de Crăciun, p. canonic Dr. Victor Macavelu, iar Duminică după Nașterea Domnului, sărbătoarea sf. martir Ștefan, p. Dumitru Neda, profesor al academiei de teologie.

— Reuniunea meseriașilor și a comercianților noștri va ținea a doua zi de Crăciun, seara, în sala festivă a hotelului „Univers”, o reprezentație teatrală urmată de dans. Se va juca piesa „Apostolii” de Liviu Rebreanu.

Au fost erol... Menirea bisericii lui Hristos este sfințirea mădularelor sale. Incetând de a mai arăta roduri de această natură — într'unii din membrii săi dezvoltate până la eroism, — ar înceta și rațiunea ei de a fi. Sub acest respect biserica Romei n'a lăsat nici când de dorit. Congregația Riturilor are și acum în debateră procesele de beatificare și canonizare alor 494 de persoane. După țări și continente: Austria are 1, Germania 6, Anglia 6, Belgia 13, Cehoslovacia 1, Franța 116, Elveția 2, Irlanda 3, Spania 55, Olanda 2, Italia 271, România 1, Jugoslavia 1, Portugalia 2, Polonia 2, Asia 24, Africa 8, America de nord 12, America centrală 2,

America de sud 21, Austria 2 candidați la cinstea altarelor. — Au fost eroi, au fost, și-or să mai fie.

Catolicismul nordamerican. Pe lângă toată preponderanța numerică, economică și financiară a elementelor acatolice, catolicii fac progrese vizibile. Numărul de 20 091.593 suflete al acestora s'a înmulțit în acest an cu 39.528, cece înseamnă un plus de 1296 conversiuni față de anul trecut. Clerul a crescut cu 939 preoți, atingând suma de 27.854 servitori ai altarului, dintre cari 8552 aparțin feluritelor ordine călugărești. Toți aceștia stau la dispoziția alor 16 arhiepiscopi și 104 episcopi, cu doi mai mult ca anul trecut, când s'au înființat și 10 seminarii noi din cele 145, cu cei 17.616 studenți în teologie. Printre cele 400 000 catolici de Negri (din 12.000.000) fac slujbă de apostoli 210 preoți, în jurul alor 200 biserici, iar printre Pieile roșii (90.000 catolici din totalul de 350.000) vestesc crezul Romei 200 preoți, 7000 de copii indieni împărțându-se de binefacerile cărții în 90 de școli câte susțin cele 327 stațiuni misionare. — Unde se muncește cu râvnă și desinteres, isbânzile nu pot să lipsească.

Nouă fărădelege bolșevică. Capodopera arhitectonică din Moscova, Catedrala Mântuitorului, nu mai este. Mâini criminale de tovarăși roșii i-au pus dinamită și-au aruncat-o în aier în ziua de 5 Decembrie c. după ce oficialitatea se înstăpânise asupra obiectelor de artă din lăuntrul ei și o despoiasă de aurul cupolelor. Explozia a fost atât de puternică încât a sguduit întreg orașul. Plouia de pietri și de țandări a coplesit împrejurimile până la sute de metri. Cordoane puternice de polițai au închis cartierul catedralei în tot timpul monstruoasei operații. În aceeași vreme guvernul sovietic lansa știrea: „Catedrala Mântuitorului, unul din cele mai cunoscute monumente ale Moscovei, a fost aruncat azi dimineață în aier, în urma unui atentat”. — Făptașii, de sine înțeles, necunoscuți.

† **Ioan Costin**, parohul Firizei de sus și prot. onorific, a trecut la celea veșnice în 16 Decembrie c. într'ai 76-lea an al vieții și 51 al preoției. Răposatul în Domnul, bun orator și harnic mântuitor al condeiului, se pogoară în groapă pe piept cu decorația „Coroana României” în grad de cavaler, pentru a întregi, de-acum în lumea dreptilor, mândra ceată a memorandumistilor. — Odihnească în pace!

AVIZ. Dr. Marius Stursa, profesor universitar, medic specialist în fizioterapie, mutându-se dela Viena la Cluj, str. Șlaguna 14, și-a început consultațiile între orele 4—5 p. m.

Cărți & Reviste

P. A. BIȘOC: *Viața sf. Anton de Padua*. Bacău. 1931. Pag. 147. Prețul: 25 Lei.

Cel mai popular sfânt al Apusului catolic și-a aflat și la noi biograful în persoana p. Bișoc, din prilejul împlinirii alor șapte sute de ani dela slăvita-i pristăvire. Lucrarea e scrisă popular, captivant, curgător. Face plăcere atât cetitorului simplu, cât și celui cu școală mai multă. Și fără îndoială, îi câștigă pe toți pentru acela, a cărui laudă o vestește. Ilustrațiile numeroase și bine alese sapă și ele în inimi de neșters figura simpatcă a sfântului săracilor. — Răspândirea acestei cărți e o chestie de conștiință pentru toți câți înțeleg să facă pe apostolii păcii și ai carității creștine.

C. MOTĂȘ: *Viața în adâncul mării*. („Cunoștințe folositoare” Seria C. No. 10). București. 1931. Prețul: 8 Lei.

Pe 31 de pagini 8° cetitorul e informat cu privire la mare și la condițiile de viață din adâncurile ei, după care urmează foarte interesante orientări asupra densității vieții în apele marine, asupra explorațiilor submarine făcute dela 1860 încoace și asupra faunei abisale, cu amănunte referitor la hrana, colorația, vâzul, fosforescența vietăților dintru adânc. — Se poate spune mult și într'un cuprins restrâns.

căciuni 200 lei, iar taxa internatului este de 3500 lei până la sfârșitul anului școlar.

Pe lângă cursurile regulate ale școlii se deschide pe zina de 15 Februarie 1932 un curs de bucătărie, spălat-călcăt, eventual croitorie pe șeșe luni. Taxa 1000 lei (o mie lei) lunar se va folosi pentru preparatele ce se vor experimenta la atelierul de bucătărie și vor servi pentru hrana cursistelor.

Informațiuni se dau dela direcțiunea școlii.

Directoară
P. Tâmpăniariu

Fondul școlii gr.-catolice — Teiuș

Concurs la stipendii

Cu terminul de 15 Ianuarie 1932 se publică concurs la stipendii din „Fondul școlii gr. cat. de băieți și stipendii din Teiuș”. Mărimea stipendiilor se va stabili în raport cu numărul concurenților.

Indreptățiți la aceste stipendii sunt descendenții după tată din cele 26 familii grănițarești — înșirate în statutele Fondului —, cari urmează ca elevi ordinari vre-o școală medie, eivilă, gimnaziu, liceu, reală, comercială, profesională, normală, academie, ori universitate.

Cererile vor fi provăzute cu următoarele documente:

1. Certificat de botez, din care să se vadă că suplicantele este născut legiuit și de religie greco-catolică.

2. Certificat, original, ori copia legalizată de pe anul școlar 1931—32.

3. Adeverință dela școala ce frecventează în anul școlar 1931—32, arătând că este student ordinar fără să fie repetent.

4. Schița genealogică, din care să se vadă descendența din una din cele 26 familii grănițarești.

Cererile intrate după terminul de 15 Ianuarie 1932 nu se vor lua în considerare.

Teiuș, la 12 Decembrie 1931.

(1—3) Curatoratul Fondului.

Publicație de licitație

Pentru exarendarea dreptului de a culege vama la podul de peste Târnava-mare, între Blaj și Veza, prin aceasta fixez data licitației pe ziua de 29 Decembrie 1931 oarele 3 p. m. în biroul subsemnatului. Tot acolo se pot vedea, în oarele de oficiu, condițiunile de licitație.

Blaj la 16 Dec. 1931.

EUGEN MOLDOVAN
advocat arhidiecezan.

Cartea de rugăciuni:

„LĂUDAȚI PE DOMNUL”

În legătură de pânză costă numai 30 Lei, în piele 90 Lei.

Are cuprins bogat, format mic, exterior plăcut. — Se poate

avea dela editor:

Cornel Dărăbanth
protopop onorar, paroh în Ardeal, județul Satu-Mare.

In atenția parohilor și
curatoratelor bisericesti!

COMANDAȚI

CLOPOTE

de calitate superioară, la cel mai mare depozit românesc din Ardeal:

ALEXANDRU ANCA
CLUJ, Str. Regina Maria No. 43.

Tot aici: Policandre, Sfeșnice, Ornate și Recvizite bisericesti, Prapori, Cărți preoțesti și de rugăciuni. Diferite predici, VERSURI LA MORȚI (cântări funebreale pentru femei, bărbați și copii). Teatre populare și școlare, monoloage, dialoge. -- Medalii de aluminiu pt. Reuniri, cu inscripție după dorință, etc etc.

Cereți prețurent detaliat

A apărut noua edițiune a LITURGHIERULUI

Crudo . . . . . 250 Lei

Legat întreg în pânză, aurit 340 „

LIBRARIA SEMINARULUI — BLAJ

PICTURĂ BISERICEAȘĂ

ATELIER FONDAT ÎN ANUL 1903

de pictorul bisericesc

Antoniou W. Zeller
în BLAJ

execută

Iconostase

pictură internă murală în
mosaic, fresco și tempera

Prețuri convenabile

Cețiți și răspândiți: „UNIREA”

A APĂRUT

A APĂRUT

„Teologia pastorală”

de canonicul Dr. Nicolae Brnșeu, Vol. I. Păstorul și Turma (Hodegetica). Cu o prefață de I. P. S. Valeriu Traian Frențiu, arhiepiscop de Oradea.

Prețul: broșat Lei 350, legat Lei 380.

Până nu intră în comerț, se poate avea la autor cu prețul de: Lei 280 broșat și 310 legat.

Grăbiți cu comanda. Adresa: Dr. Nicolae Brnșeu, canonic Lugoj j. Severin.

Plapome, Pânză, Matasă

și diferite

mărfuri textile

Desfacerea

ține numai până la sfârșitul lunii acesteia

Grăbiți și vă procurați mărfuri de Crăciun
din fostul local de prăvălie a lui

LAZAR JUDOVICS

Cluj, Calea Regele Ferdinand 9.

Îngrijeșteți copilul cu pudră-cremă-săpun HÖFER